

P E R M B A J T J A :

<i>Dhetërrjetori i Mbretnisë Shqiptare</i>	Faqe 218
<i>Dhetë rrjet mbretinje - Mati Lagoreci</i>	» 220
<i>Nuses s' rë Mbretneshës Geraldina - Trishtili</i>	» 222
<i>Të verumit - Donisa</i>	» 223
<i>Fati (Norelë e Oscar Sigali-t) - Xhabir Ismaili</i>	» 224
<i>«Rijnore» - Rosea dea</i>	» 226
<i>Pse shkruaj? - Shkaba</i>	» 226
<i>Bisedime të shkurta</i>	» 227
<i>Venja si të dësh . . Eja e merre kur të dësh</i>	» 228
<i>Urtija e njaj të marrë - Sik</i>	» 228
<i>Gëjuha Shqipe (Bashkëpunim për fjalorin shqyp) - Sik</i>	» 229
<i>Lauda Bridashe - Arnaut Osmani (Folklore) - D.</i>	
<i>Aleksander Sirdani</i>	» 230
<i>Grabija e Kunes (Folklore) - Sik</i>	» 235
<i>Postriba (Folklore) - Hashim Kodikaj</i>	» 237
<i>Pershtypje udhëtimi prej Shkodrës deri në Ulcinë - D. Dedaj</i>	» 239
<i>Shtylla e lexuesare - Shkodra</i>	» 240
<i>Në hije të Roxafatit - Dy banka të beja në Shkodër</i>	» 242
<i>Këshilli i njëkut - Doktor i shpis</i>	» 244

BIBLIOTEKA PUBLIKE
"MARIN BARLETI"
SHKODER (2018)

Korrespondenca e "Cirkës,,

A. P. - Gjinokaster - Vjershtë dashtnije te-
per e zakonshme per lexuesa të «Cirkës», në sá qí
atë së cillës áisht drejtue mund t' a interesoje, por
mund të perdorni posten.

K. Xh. - Elbasan - Nuk u pá e pershtatun
per botim.

A. P. - Shkoder - Si per me shkruie ashtu
edhe me perkëthye keni nevojë m' u formue me stu-

djime edhe m' u ushtrúe mà parë se me botue.

Sa-re - Shkoder - Gja pá substancë, e thát
edhe jo e punueme mirë.

P. Pika - Korçë - Muerme librat qí na der-
guet edhe veprueme mbas dishirit. Per shpenzime
të postës s' áisht nevoja të kujdesoheni.

K. P. K. - Shkoder - Botohet..

Zgjidhja e Konkursit Nr. 16

K	P	U	C	A	M	U
S	T	U	F	A	C	I
K	A	L	I	K	O	S
A	M	A	K	O	V	A
N	I	R	O	M	A	K
D	E	M	N	I	D	R
E	R	N	A	T	N	R
R	O	D	I	D	J	E
B	B	E	I	R	I	Q
E	I	O	K	O	L	I
G	A	R	O	M	A	M
U	S	T	E	N	T	I

Derguene zgjidhjen e drejtë Z. Z. Sander Jak
Nikaj, Nush Gurakuqi, Frano Kola, Marka Kola
Kolec Tafruku, (2 talona), Zyhdí Lahí, Hil To-
palli, Ndoc Çoba, Beqir Dibra, Filip P. Logoreci,
Kel Ton Shiroka, Leci i Kel Vjerdhës, Angjelin
Franja, Gjon Prendushi, Ndoc Dedaj Student, An-
gjelin Zojzi, Leci i Gjon Krroqit, Çesk Jakova,
Tonin Lec Harapi, Marija L. Dedi, Lodovik J.
Deda, Prenk Jakova, Maliq Begteshi, Ymer Sadi-
ku, Eleuter Nonaj, Sandrin Lacaj Elbasan, Andrea
Shuli Tiranë, Luigj Paci Tiranë.

Shorti i rá Z. Sandrin Lacës n' Elbasan, të
eillit i lutemi me na njoftue drejtimin qí t' i der-
gojmë të perkohëshmen.

Në numer t' ardhëshem Konkursi Nr. 17.

KËKËTHYESI

Bibliografi

Dhiet-Vjeçori i Shërbimit Veteriner e Zootechnik
1928-1938, - prej Ministrís s' Ekonomís - Shtë-
pija Botonjëse «Kristo Luarasi» Tiranë, 1938.

Pika - Shenime Kritike permbi gjuhen —
Shtyp. Kart. Peppo Marko - Korçë - 1930 Vol.
Faq. 172.

Pjetër Gjini - Çaste Rinije (Kangë të ndry-
shme) Faq. 30 - «Stamles» Durrës 1938.

BIBLIOTEKA PUBLIKE
"MARIN BARLETI"
SHKODER (2018)

ZOG I
MBRET I SHQYRIARVET

BIBLIOTEKA PUBLIKE
"MARIN BARLETI"
SHKODER (2018)

Dhetëvjetori i Mbretnisë Shqyptare

Mrenda njaj vjetës, me kremtimin e 25-vjetorit të pavarësis, po kremtojmë edhe 10-vjetorin e mbretnisë shqyptare.

E si e lypë natyra e këtyne datave të jashtëzakonshme, historike, është e vjefshme të pershkojmë neper mënd veprimin e shqyptarëve ndër këto dy perjudha, të gjata për jetë të njerit, por të shkurta, fort të shkurta për jetë të një kombit.

A thue t' i numrojmë një kah një realiximet, po thomi të dukëshme, landore, që na kemi qitë në dritë? T' i rreshtojmë ndertimet që kemi bërë, urat që kemi hjedhë, rrugat që kemi çilë e shtrur, pallatet që kemi ndertuar; në një fjalë punët botore që kemi krye? E mandej perparimet që kemi bërë ndër lamë tjera, t' arsimin, të shëndetësisë, të bujqësisë, t' ekonomisë, të reformave shoqërore? Ne na duket se ky numrim nuk kishte me na kalxue plotsisht perparimin t' onë, gjendjen e vertetë të Shqypnisë së sotme. Kishte me këndë një masë e rrëzshme. Perparimi për një shtet të ri nuk është njëq fort sa shifet ndër realixime, por është më fort ajo gjendje fuqije të shpirtit i përgatitun për veprime të reja.

Nuk është e mundur në fillim të pavarësis të një kombit, në perjudhë të parë të veprimit të tij me pa punë të mëdhaja. Këto mund t' i kryejn shtetet që kanë një kohë të gjatë pavarësie, një histori sa vjetër e që kanë pasë fatin mos me dalë në vënd të shkatërruem e të shkallmuem prej një sundimit që asht këndë kundër çdo perparimit e injektues i natyrës apatike e i vesit të plogshët. Na kurr kemi dalë në vënd nuk kemi pasë tjetër veç emnin «shqyptar» e karakterin e dallueshem të kombit shqyptar. Po të marrshim parasysh e me kundër imtisht gjendjen e Shqypnisë në kohën kur fitoi pavarësin, na kemi për t' a pa ket komb të vogël, mbas katerqind e sa vjetër zgjedhë, të rrethuem gjithkahë prej shtetesh të rregulluem shumë vjetër më përpara e që nuk kishin interesë të njallej një Shqypni, pa kurrfarë organiximi, me dasinë të mrendëshme gjithë nduersh, pa një elitë t' ushtrime për drejtim e për qeveri, pa njëoftime të njandës krahinë mbi krahinë tjetër, të mësuem për shtetësave me këqyrë shtrembët e si an-

mik shqyptari shqyptarin, katundi katundin, gjyteti gjytetin, me një popullsi, me karaktere çillsina shumë të bukura, por primitive, gati krejt analfabete, me një kulturë krejt të ndryshme ndër ato pak që mund t' u thirrshin të kulturuem, kulturë gjermane, turke, italyane, franceze, greke, slave, pa pasë jo vetëm mëndësinë e njëjtë por as fjalëshkajet për me u marrë vesht me shoqishojn, në një fjalë me një element drejtues krejt eterogjen. Ky ishte brumi me të cilin do të gatohej Shqypnija e re, këto ishin elementat me të cilat do të formohej Shteti shqyptar. Punë aq e vshtirëshme e aq e ndërlikueme që për me i a dalë çdo shpresë dukej marrë. Lypej një dorë e fuqishme, një mëndë e kthiellte e e naltë, një njeri që të dalë mbi tjerë e mund të realizojë idealin të thuesh të pambrijshem. E ket dorë të fuqishme, njëtëherë kurr më fort u desht, Shqypnija pat fatin me e pasë. Zogu I. kje njeri i jashtëzakonshëm që diti me mbledhë elementat e ndryshëm, me vlefësue cillat e energjit më të mirat e shqyptarëve a me u vënd në drejtim të Shqypnisë së re. Shqypnija është e vogël, një ndër shtete më të voglat e botës, por puna që me e vënd në hulli të drejtë, me e vënd për udhë të mbarë, është këndë të thuesh më e vshtirëshme se ndër shtete tjera. Në të gjitha shtetet tjera se çilli njeri e ka pak a shumë vetëdijen e kolektivitetit por këtu në Shqypni t' onë se çilli shqyptar është, a më mirë është këndë beg në vënd, mbret në vënd, prej natyrës, prej zakonit, prej tradicjonit, prej karakterit. Në frances ka shkruar para 25 vjeteve: «Mund të pelqejë e bënë t' a dësh trimnin e qindësën e bulgarëve, drejtësinë e katundarit turk, durimin e mnisin e katundarit serb, që n' orient të ngjellojnë pak në mjes të popullsisë të shitunë e demelë të sqelevë, me të popullsisë maqedonjane të shtrume për vjtnisht perandoris turke e raje e sajë; por nuk kë për të ndeshë n' asnjë popull në Ballkan me aq cillat kurrije si ndër shqyptarë. Katundar, malësor, ushtari shqyptar, në mjes të cillat un kam hanger e kam jetue, në shpirt të shtit un kam banue, të bënë pershtypjen e njëj zotnis së madh në krahasim me fqinj e tij balkanas».

Shqypetarët nuk janë kënë kurr të sunduem prej të njejtëve. Këjo është kënë e mira edhe e keqja e tyre. Per me rrejtë lirin kanë kape malet kù s' kanë lanë të huejin me hì. E kanë mbete të dâm prej bote. Atje nder ato maje të thepisuna, nder ato lugina kù kambë almikut s' ka mujtë kurr me shkëlë, per sá qinda e mija vjetsh u kanë ndigjue vetun të parëve të bajrakut e i janë shtrur kanunit të vet. Të msuem në ket mëndyrë është kënë punë shumë e vshtirë t' i shtrohen qeveris kombtare per të mirë të gjithubarëshme të kombit, e është dantë me veprue me shumë sgjuetí mendje per me i bindë se ligja e Shqypnis nuk është ligja e të huejtëve, e se është ligje liripruese e jo zgjedhe. Por sá má të mëdhajat vshtirësinat, aq má të nalta cilltinat e Nierit qí ká dijt e ká mujtë me i kalue e me i a dalë qellimit per nñjism të Shqypnis.

Veprimi i Tí ká kënë perherë i vijueshem e i njajtë, largpás, i drejtuem qyshë në fillim prej idës kombtare, per krijimin e forcimin e shtetit shqyptar. E ket veprim mund të dahet, në dy perjudha: prej kongresit të Lushnjes e deri në vjetë të shpalljes së mbretnis, e prej kësajë datë e deri më sod.

Perjudha e parë është kënë shumë e vshtirë. Mbas luftës botnore shtete të mëdhaja u shkatrruen, dinasti sá qinda vjetëshë u rrokullisen e kufijt e kombeve t' Europës u ndrruen e u nderlikuen. Nuk ishte çudë qí Shqypnija, pá fuqí, pá organixim, me një historí pavarsije vetem dy vjetëshë, mos të i a dalë me bā të respektohen kufijt e shenjuem në leter prej Konferencës s' Ambashatorëve pak vjet perpara. Mbreti i ynë u pshtet mbi atë vendim e u perpoq, dikú me diplomaci e dikú me ushtri të vogel të veten, me bā qí të respektohen kufijt e Shqypnis njashtu si i kishte pasë vendue ajo Konferencë. Dha shej kështu të njëj intuitit këthelltë politik fage shteteve fqij e fuqive të medhaja e u diftue fage shqypetarëve i frymsuem prej ndiesinave, jo krahinore, por kombtare. Tanë shqypetarët paue në Të mprojsin e Shqypnis, pse nuk u perpoq vetem per krahinë të vet, por per të gjith kufijt e Shqypnis. Këto na e diftojnë kjartas dy epizode me shumë randësi të historis s' onë: të marrunit e gjytetit t' onë të Shkodres në dorëzim prej komandantit sundues françez e lufta e Koplikut. Nuk dijm si ishte bā puna e Shkodres si të kishte dalë ushtrijsa françeze. Mos të kishte kënë veprimi i Zogut energjik, i guxueshem, i shpejtë ndoshta sod nuk do të lidhej flamuri i kuq me shqype në pallat të Prefekturës. Si fati i një njerit, ashtu edhe fati i një gjytetit e i një kombit rrjedh ka i herë prej veprimit të njëj çasit. Por çka i pe-

ngote má teper shqypetarët në rilindje të vendit të vet është kënë ajo gjendje e turbullt, shumë e nderlikueme, e perjudhës së pare në të cillen njerz të zott një mendjet edhe një zëmret prej rrethanave të ndryshme kanë ndeshë ne vshtirësinat të medhaja per me u marrë vesht me shoqishojn e ishin të shternguem me u keqyrë si anmiq e me u luftue me shoqishojnë, kurse ideali ishte i njajtë. Në mjes këtyne vshtirësinave të medhaja Mbreti i ynë me mende të këthilltë e me veprim të matun, i a duel me skjarue ambjentin e me i a nisë veprimit të perjudhës së dytë, d. m. th. me i a vñe themelet e forta Shtetit shqyptar, tuj krijue persi Mbretin Shqyptare. Këjo është perjudha e këtyne 10 vjetëve qí kanë kalue, dijet vjetori i Mbretnis shqyptare. Sod na kemi Shtetin Shqyptar me rrājë të forta në të kënunt të vet. Sod mund të rñjehet baras me shtete tjera t' Europës e të botës, i njoftun e i respektuem prej të gjithëve. Sod nuk ká kurrqja má pezull n' organixim të tij, struktura e tij është e plotsueme e gatëshme per veprim. Sod ká një shtet shqyptar qí ká të gjitha mjetet e veprimit, si landore ashtu shpirtnorë: fryt i veprimit i këtyne vjetve të kalueme, parashtrues i perparimit të kohës s' ardhëshme.

Me gëzim të madh prá do t' a pershndesim sod ket datë, me gëzim e me shpresë të ngulun n' ardhëmenin e atdhnut t' ynë.

Por nuk do të ndalemi vetem këtu. Këjo datë na ep rasë me xjerrë edhe drejtimin per veprimin t' onë. E ket drejtim mund t' a xjerrim prej historis kombtare. Pse historija është, si thotë fjala e moçme, mësueja e jetës, drejtuese e çmueshme e nami i një kombit. Në të kombi pshtetë, arsyen e të kënunit të vet, per të lavdohet mbas sajë frymsohet per me pertri namin e naltësimin e të parëve mbas rrethanave e mbas lypjes së kohës në të cillen jeton. Na kemi epopën e Skanderbegut, epopë per të cillen krenohemi se jemi shqyptarë e e cilla gjatë sa qinda vjetsh na ká shpjtë t' a rrejim karakterin t' onë kombtar. Shqypnija e soçme ká një lidhje të ngushtë, një gasim të fort me atë epopë. Si atëherë ashtu sod nuk permenden má krahina per Shqypni, si atëherë ashtu sod kemi një drejtues, Mbretin t' onë, qí ká unjisue Shqypnin qí ká bashkuë tanë shqypetarët. Duhet studime ajo epopë nder shkage të saja per me xjerrë mësimin e drejtimin per veprim t' onin. E s' atëherë qí shqypetarët kjene një mendjet e një zëmret, kanë punë të çuditëshme sá me mrekullue boten, ashtu edhe sod me punë e me dije, si e lypë koha e soçme, të bashkuem nen drejtimin e N. M. T. Zog I të pertrijm namin e të parëve e të naltësojmë Shqypnin t' onë.

Dhetë vjet mbretnije

Dhetë vjet! një kohë krejt e shkurtë për histori së njaj populli, por plot me randsí për një popull të vogël si i yni e kur të mendohet më tepër se për rrethana të pafaterta, të padashtme e madje me të derdhme gjaku që shkeputë nga bashkmenija e popujvet të tjerë t' Europës me të cillët kishte e ka njëpërnji të njajtën gjinatif,¹⁾ pse i buthitun e i ngalluem prej asi trunku të math, d. m. th. hindo-euro. pjan. Për njëzet e pësë vjet Shqyptari luftou e qindrou trimnisht për të shpetuemun atdhë e kulturë, por i lanatuem prej asish, që do të kishin pasë më të madhën interesë për t'i ndimue. u kapit e u dermue e së mbrami ra nën zgjedhë së njaj populli asiat e së njaj skote e kulture fare të ndryshme e në kunderqitë më të sheshert me ato të prendimit; e kto rrethana të shembtueta e të grymta ngjaten e vijuen për më se katerqind vjet për të thamun e shqimun ç' do ndiesí komtare e perparimtare e na futen në një errsinë në të cillën do të kishim humbun mos të na kishte punuemun fati. Edhe fati i ynë që lufta ballkane të vjetit 1912, luftë që na shpetou aso zgjedhë shkardhnije së grymët.

Me një herë ata të pakët shqyptarë, që paten kuptue rrezikun, që i kercohej atdheut, rrân atje në Vlonë për të shpallun pavarsín e komit shqyptar e për të ngrejtun flamurin komtar e kshtu ajo zgjedhë mizore e antikulturore muer fund. Por permnefat²⁾ e asajë zgjedhe vijuen gjithnji e për do vjet u përpogën të ngalojnë e të ndalojnë ç' do dritë perparimi e kulture: ishin të përpjekunat e mbrame ndermjet drite e errsine e shkaktuem grafullime e kryengritje madje edhe me gjak sikur i dijmë të gjith.

Prathsija³⁾ është kundra natyre; natyra lypë që ç' do gjá e ç' do send i rruzullimit të livrisi e të likundet; kafshët, sendet e pashpirt, të

pafrymë e të paavë⁴⁾ livrisin e likunden, por shkasmend të shtymuna prej fuqish së natyrës, tue kryemun ato livrime e likundsí të caktueme prej natyret e pra për herë të njajta e të njinjishme: dheu rrokullohet mbi bosht të vet e rrotullubet vrandull diellit si sot si milûj e milluj shekuj më përpara; shtasët, gjât e gjalla, jetojnë. urrnojnë ushqehen e shtohen gjithnji për shkasmendí⁵⁾ të natyres si sot si mot pa prapsun⁶⁾ kurrnji herë sesí e sisí, d. m. th. pa tregue kurr farë ndirimi as për të mbarë as për të mbrapësht, as perparim as brishtuim. Jo kshtu nieri i pajisun me mende e me arsye, me gjygj e me pleqnesë të lirë, tue u përpjekun e rropatun për herë e pamënun për të kerkue e gjetun të mirën e të mbarën me lakmí e lasí, me mjete e vegla si mbas gjëje së kulturës së vet.

Njeriu, pra, për mbas ligjësh së natyrës lypë e don përmiresim e perparim e ktyne munt t' u a spjeti me kadalí, kambë kambë, shkallë shkallë, gjithnji tue u zhvillue e zhdrivillue e vetem atbotë kur fati t' i punojë me pasun për sundimtarë njers t' urtë, të dijshe, zemermirë e gjith dashtuní për atdhë e për kóm; nëpër ket farë zhdrivillimi, tue ndjekun ligjët e natyrës fitohen përmiresime e përrarime, që e lartsojnë nieri në shkallë të vete të kulturës e të qytetnis.

Por disa herë nëpër tarrë të paprituna e nëpër rrethana të pakujtua përparimet e përmiresimet kerkohen me urrë e vudhni t' egra e të rrgjavta atbotë kur nieri i terratiset mendja e arsyeja prej epsheh e psimesh e që e shtyjnë në grafullime e kryengritje për t' u lihuemun vendin mënís, mlllefí e smirës e mizorívet më shtasore. Ky farë shkundermimi shtasuer nuk oshë e nuk shuhet deri sa mos të çali një njeri i pajisun me një vullnet e fuqi

1) Gjinatí; fíll; it: *origine*.

2) Permnefé; çka ndjekë e mnefé prej ç' do vepríje; it: *conseguenza*.

3) Prathsí-ja; ngathsi e plotë; it: *inerzia*.

4) Ave, shpirt, frymë.

5) Shkasmendí; fuqi e natyrës që na shtyn me veprimet pa vullnet t' onë; it: *istinto*.

6) Prapsë (me), me ndrrue rrugë e punë.

7) Oshë (me), me më; it: *cessare*.

si me thanë të mbinjerirët e qi munt të purrojë e të parrisi epshet e psimet shtësore e të kapi në dorë frënin e qeverimit, tue perdorun mjetet m'atë forta e të rrebafta, por gjithmonë me arsye e drejtë e shtëmun gjithu prej njaj dashëtanije të flakët për kom e atdhë. Vetem kso dore shuhet shkundermimi për t' u tferrun vendin permiresimevet e përparimevet.

Zhdrivillim ase shkundermim qe sesit e përparimit; zhdrivillimi është i ngadalshëm, por i sigurtë kurse shkundermimi është me fat, pse munt t' a rrënojë e humbi popullin po nuk pat një njeri me mendë e me vullnet të mbinjerirët si Napoleon Bonaparti, qi i kerceu sipri shkundermimit të Francës për t' a parritë e shue e për të vumun rend e kuer e për t' a udhëzue popullin në rrugë të zhdrivillimit të vertetë.

Edhe Shqyp-tari është likundë e livritë, m'atë parë për të shpetue nga zgjedha e huej mizore me kryengritje mjaft të përgjakshme, por pse i turbulluem e i hutuem me parime anti-kulturore e antipërparimtare të lindjes nuk qiti gjë në treg deri sa fati i luftës ballkane e shkëputi nga Asija; por edhe atbotë, pse epshet e psimet ishin t' errta, shperthyen grafullime e kryengritje sikurse të gjith i dijmë e i sqyrtuem e qi paten me na zhytun në një greminë të pafund mos të dilte një Ahmet Zog për t' i shue e parritë fuqit e errsinës. Me një dredhi shumë të bukur e t' urtë mbloth Kuendin e Lushnjes e nepër këtë shtëni në dorë fuqin e qeverimit, por i u desht me vëjtun mjaft, pse fuqit antikomtare e rrenimqare ishin të forta, por me një vullnet të fortë një nga një ato fuqit i shou e i dha atdheut t'onë udhën e drejtë të zhdrivillimit e sot po mbushen dhet vjet qi trumat e shendoshta të popullit shqyp-tar anaktuen e kezaruen mundin e perpjekjet e tija, tue e zgjedhun për Mbret me të gjitha fuqit sundimtare për të vijue veprat b'atmirse, komtare e kulturore e për t' i dhanun Shqyp-nis rrugën e zhdrivillimit të vertetë.

Qe arsyeja e së krenes së sotshme: dhet vjet mbretinije! Dhet vjet kemi thanun s' janë gjë për histori të botës, por plot me randsi për Shqypni, pse janë dhet vjet kujdesesh e bolbash për të luftue parime katershekullare së njaj kulture asjate krejt në kunderqitë me atë t' Europes ase si e quejmë ndryshej pre-

ndimore.

Në kto dhet vjet kemi përparue, po, por do të thomi se endë s' e kemi kapercye krejt shultinë e shkundermimit, agel⁸⁾ nuk jemi udhëzue për atë të zhdrivillimit, pse agel nuk na janë zhvillue ndiesit e ambla të njerzisë e të moralit, agel e kemi frymën, avën, kryengritse, pse nuk na është zgjue agel ndergjegja komtare, nuk jemi agel tue kuptue se ç' është gangullorija⁹⁾ komtare, agel nuk na është shporrë prathësia e se kaluemes, ajo prathësis permnefë e fatalismit.

E pra truma e shëndoshët e Shqyp-tarvet veshtron e kupton se gjithënjë mbëhitemi për një dorë të fortë sunduese, qi mos t' u ngalojë fuqitvet t' errta e kryengritse të çojnë krye. E për kto arsye Shqyp-tarët e vertetë do të lussin të Madhin Hy për jetë e shndet të mbretit të vet, të ktij mbreti qi diti e qe i zoti me ndrydhë e me shtypë shkundermimet, qi paten shperthye në fillim t' jetës s' onë të parashme.

Bashkë me jetë e shendet për lulzim e lumni t' atdheut Shqyp-tarët e vertetë urojnë edhe vijimin e trashigimin e dynastisë së Mbretit të vet, sidomos të ktij Mbreti, qi fatin e vet, por edhe të shtetit e ka bashkue me një Shoqe të shkelqyeshme për bujaritë skote e për kulturë të rrnyjeshme.

MATI LOGORECI

8) Agel; turqisht *alâ* e greqisht *akoma*.

9) Gangullori-ja bashkim qi na shty të mudo-hemi njani për të gjith e të gjith për njani; it: *solidarietà*.

Cirka së vertete

Per m' e dashë atdheut me ndiesit të vertetë e të naltë, do të fillimë t' i dhanë në ne asi qytetarësh për të çillët mos të kët per se m' u kuqë por m'atë të kët per se m' u krenue.

Pellico

Shumkush e ka ardhën në gojë, por pak-kush në tënder. Dashëtnija e atdheut perm-bahet në bohimit e p'adâm të dashëtnisë së vet-vëdit.

Guerrazzi

NË RASË TË DITËLINDJES SË N. M. SË SAJË
MBRETNESHËS GERALDINË

N u s e s ' r é
M b r e t n e s h ë s G e r a l d i n a

*E bukura Konteshë!
Fat-madhia Geraldinë;
Tij styra te tanë të qeshë,
Më në shendin e pertrën:
Kah të shohim nuse të ré,
Si dritë mbi t' onin dhé.*

*I derdhi hiet qielli
Mbi fronin të Kastriotit,
I ndritshem u duk dielli
Mbi Shqipe porsì motit:
Kunoren akull n' ár
T' a fali atdheu shqiptár.*

*Në ket prendveroren stinë,
Si ganxhe të tanë njomsi
Çilë lulzia Geraldinë,
Me hire e bukuri,
Në shkelxim e dri veshë
E jona shndritë mbretneshë.*

*Me sý të tanë rreze e dritë
Shikjo ket t' onin dhé,
Nder në si me kënë rritë,
Si t' ishe në Shqipni lé:
E t' jësh e fortë murojë,
Si kje Donika Zojë.*

*At zëmer porsì rreze
Tue falun kombit t' onë:
Në dashni per të flakë ndeze
Si sot si pergjithmonë,
Tue njomë tue dashtë unji
Sa zogj ka Shqipia në gjí.*

*Me at mende te tanë dije,
Tue pri kombit shqiptár,
Nder të pagjës e të luftës lamije,
Në dashni me Zogun të parë:
Si Teuta e fortë trimneshë
E jona t' jësh mbretneshë.*

*Në gjí t' and, porsì prendveror
Çilë lule bukuri,
Tue ardhun mote tjera
Falët Zoti per hijeshí,
Të bardhë njome porsì dritë,
Si hylli qi me të shndritë.*

*E bukura mbretneshë!
Të tanë dashni e hirë,
Në virtyte e stoli veshë
Prej kombit synin n' ár:
Sa lule çilë prendvesë,
Lumni tij të kjoftë e ndërë.*

T ë v e r u e m i t

Tuj pá qytetin e ndriçuem sá m'e bâ natën ditë, godienat madhështore ku jetojnë banorët fatlum, një pyetje nuk më dahej truesh: pse e shuma që s'munden me ndejë as një vjetë plot larg qytetit, të mbrriejtmën fjalëtori i verës, e ndiejnë nevojen e largimit prej qytetit? Të nxehëtiti? E prâ qyteti ka diejtë me sjellë mbrenda rrethit të vet disâ shkundiella të bukur katundit: lulishta erëkandshme, kroje . . . cercerim zogjësh e rruga të gjana mbî të cillat pemët, tuj u perkulë s'e lânë me derpëtue rrezen e diellit. Gjithëka të bukur ka katundi, qyteti ka diejtë m' e pervetue per me i a shperdá fëmieve të vet. Po pse prâ këta s'kan tjetër dishîr, veç si me i u largue? Me dashtë me ndjekë poezin arkadike, mund thomi se në katund si fushet si malit gjejnë proje që gurgullojnë mjes lëmshkut të njomë e kroje ku do gjana si nymfa mëshefen në hije të shëlqeve. Por, tuj këqyr realitetin si asht, edhe atje janë rrugat me pluhun prej diellit që i pjekë, e të ngushta sá me thye qafen lepëri; shpîja të largëta njena prej tjetër që, me shprazë katerdhetedysin, si thojshim heret, s'â rrezik se e ndien kush; ndo 'i tregtizë e vogel, ku s'e gjen një kafe me shue eden, se mâ pastat e birren Dreher as s'i njoftin, e birra kombtare, kjumshti i tharbët, ndollet larg nder sheke të bjeshtareve; aty-këtû ara të percullueme prej thatinët. Mirësija e bujarija e katundarit? Po, por 'ky' â' dhanë mbas punësh së veta e si del ngae m' u kujdesë fort per miq.

Pse prâ gjith ky dishîr per në katund, në sá qyteti modern nuk kursehet m'e bâ të kandshme jeten e nierit? T' i barasojmë dy dhomat, atë të kësollës s' ulët, mbëlue me kashtë theknet e që me mëzi e pershndetë dielli tuj kalue per një dritore të vogel, e dhomen e qytetit, me qylyma të çmueshem, karriga gjithfarë stilesh, stoliena murit — me gjith se po thonë se tash kan dalë modet — si «saxhade» e panoplí, shitreten me susta, dhomë ku grilat e ulëna lëshojnë fryma të pelqyeshme flladit e erë të kandshme prej lulësh gjithfarë njyrash që ndollen n' oborr. Tuj krahazue këto dy dhoma, gadi si pá dashtë, gjindemi para njëj pro-

blemit psikologijet moderne.

T' a pjestojmë shoqnín moderne në dy klasa: në klasen e galduesave e në klasen e atyne që këqyrin punen. Të parët e barin krejtë qytetin me vedi, me të gjitha lehtësienat e tija. Per ta katundi asht vazhdim i jetës së zakonshme, në mënyrë që nevojen m' u largue qytetet per një kohë të shkurtë nuk e ndien as shpirti as fiziku, por e lypë moda: nevojë e vullnetëshme.

E po klasa e dytë? Ndien një nevojë m' u këthye ndo' i grimë kahë një jetë primitive, kohët moderne per nierzt e qytetit kan ket veçorí: i detyrojnë me jetue në një mënyrë të palejshme e të padishrueshme. T' a lamë m' anesh punen që u a tretë gjith ditën e një pjesë të natës, punen që kerkon së pakut një muej pushim në vjetë, e të ndalemi vetem tu ndryshimi që do të pësojnë karakteri i tyne në qytet. Jo haptësi por shtiemje; me mshehë opinionin si t' ishte një gjâ e ndalueme, e fajshme, zemren e pa të keq. që asht poezi jetet, u duehet me e surratzue me një dhelpri jo të natyrshme; me buzëqeshë perherë e me kedo, pse, me pasë me çfaqë ndo' i ndrydhje të mbrendshme, kishin m' u gjetë në një nivel mâ t' ulët se tjerët; m' u kondendue me kurgjâ në shpí e me i dhanë krah pasunís kúr t' a lypin aj «erz-belâ» që i ban me shpenzue shumë kúr fitimi asht i pakët . . . punë këta që mbledhë së bashkut, sajojnë at mullâ në ndrydhë zemrat e burrit e të grues qytetare.

Edhe zemren e grues. Pse, me shikjue punët e shpís, sod don me thanë «perbindsh». Duehen bâ njoftime — jo miqsi — i duehet me pritë e me bâ vizita; duehet me shikjue që të shndrisin shtruga e shpís, me ndrrue petkun e mbas modet, m' u ndalë para ndo' i vetrinët kin me pá reklamet por në të vertetë me pá vedin e mos ka ndo' i gjasend që difton lumbjen e etiketës së qytetit . . . e këta në sá shpëbëtorja kercnohet se ka me hikë tuj shprallue se nuk i asht lá rroga, e bujari ngeln në provime per arsyesa të ndryeshme.

Thuehet se jeta moderne asht e ngatrrueshme. Nuk njafton. Asht litár që n' a lidhë

tytin e n' a terhjek nalt mbí tokë, prej gjith-
çka ká jeta të mirë, të vertetë, të shndoshtë.

Kush shkon me verue, prá, ulet per tokë, mbassi i asht këputë litari ku ndollej i vjerrun: fytí nisë veprimin e të shtiemes s' oksigenit nder mushkní. Prandej kësolla e mblueme me kashtë theknet duket pallat, e toka e rreshkun prej diellit, lulishtë. Baba, tregtar a profeso-
nist a nëpunës, siellet në mangë të këmishës neper rruga të ngushta tuj ruejtë mos të rrxo-
hen fëmiet qi shkojnë tuj folë e qeshë, e ká i herë, kúr lodhen o kúr duehet me kalue ndo'i uej, i merr në shpinë, e, me ndollë me ndeshë në ndo 'i gúr, ban pá dashtë bâja me gjith ta. Vjen koha e darkës. Mbí nji tryesë të padhe-
nun, të brejtun tëjet. habet me shije ajo gjellë qi ka gatue sherbëtorja së cilles i asht ulë idhnimi. Shkohet m' u pá me katundarë. e, në sá fëmija losin «kukë». të mdhajt, tuj bâ rru-
mbullakë me tym cingarjet Diamant qi kan prue prej shpiet, llafosen me sheshojnë pá llo-
garitë fjalët, tuj dashtë me xjerrë çka kan pasë vorrosë në zemer sá kan ndejë në qytet.

Burri e ndien se asht, së pakut nji herë në vjetë, i fëmieve e i grues. Graeja qi në qy-
tet e thërrasin ironisht «zojë-shpije» bahet me të vertetë e tillë. Natyra fiton per së rí tagret e veta të ndrydhuna prej qytetnimit, u ep nierzve tonalitetin e drejtë të jetës e i çon në ritem të rruzullit.

Qe se pse nieri, t' u qasmën këjo stinë, gerthet me zâ të fuqieshem e spasmodik «lëne!». Lene zyren, lenë punen, lenë të perkulmen e krës para nierzve, lenë gjellen qi, tuj kalue dorë në dorë e ka bjerrë shijen e vetem i ka mbetë era e pares qi e ka sjellë; lenë burgun qi me djersë të ballit ká ndertue mjes madh-
nienave të rrugave të qytetit.

Anteu, vigan i mitologjis, merrte jetë, shëndet e fuqí sá here i perkitete shpina token. Edhe na, tuj e pështetë shpinen per tokë ku bajnë hije abat e pishat. ndo arrat e mandat, të fitojmë jetë, shëndet e fuqí per me i u bâ gadi luftes së perditëshme qi lypë gjallnimi.

DONISA

Sh' Pál 18 Korrik 1938.

F A T I

(Novelë e Oscar Sigall-t)

Me doren e djathtë tue u dridhë mbí te-
lefon, Ben Huzen po mendonte. Sytë e tí te frigsuem shikuen rishtazi te automobili i nda-
luem para portës, në ndriçimin e hanës. Njeriu me trupin krejt të perkulun mbí timonin e ve-
turës së gjatë e të zezë kishte vdekë. Ben Hu-
zen-i ishte i sigurtë se i ishte dashtë me kalue ma se njiqind kilometra me at plumb në gjoks perpara se t' arrinte te porta e çifllikut të tij e t' i hinte burís.

Me nji herë syni i flakët i Ben-it shkoj në ndejtsen e fundit të veturës. Mbí jastekët prej lëkure ishte nji valixhe e hapët dhe e mbushun plot me paketa bankanotash. Mishe, dhetmishe dollarësh, dhurue atí q' i shifte ma i pari . . .

Ben-i u rrqeth tue perdi idhshëm pështy-
men, ndersá e shoqja Marta hynte në dhomë: nji grue e vogel e mbarueme nga pleqnija, me

nji pallto të vjeter hjedhë krahve dhe në kë-
mishë nate.

Pse nuk i telefonon polleís, Ben?

— Jo . . . jo nuk kam vendosë akoma.

Ajo ia nguli sytë e cuditen.

— Ç' ka jé tue thasë? Asht detyra e jonë.

E ç' ka tjetër mendon me ba, kur nji njeri ka ardhë me të vdekë para portës s' atë?

— E din kush asht? — pyeti egërsisht Ben-i. — Nuk ká ndigje radion sod? Aj njeri ka grabitë nji bankë ater New York-ut në mes t' ores dyndhetë dhe nji; ká mbytë nji nga rojet dhe ká ikë me ma tepër se njiqind-
mí dollar të halla. Per në t' ikun asht kenë përuar prej nji rojari tjetër.

Sytë e errët të Martes u hapen edhe ma tepër. Nuk të kuptoj Ben. Arsyeto pak ma mirë; në qoftë se asht aj duhet lajmue pá tje-
ter policija . . .

— Ndersá njiqindmí dollar na presin para portës s' onë?

— Ben!

Buzet e burrit u shternguen në ftyren e bardhë:

— Kam mendue se mund e çoj automobilin në liqë, asht jo ma teper se kater kilometra larg. Si t' a kemi çue atje po e hjedh n' uj . . . e nesër ne mëngjéz kuptohet se kanë m' e gjetë. Do te mendojnë s' e ka drejtue deri në breg të liqënit, mandej i mbytn nga derdhja e gjakut te plages ka lësue timonin. Katastrofa në këtë mëndyrë do të jetë e arsyeshme. Persá i perket të hollave kanë me mendue se ia ká dorzue ndo 'i bashk-puntori.

— Por, Ben - gjimonte ajo - na nuk mund e bajmë një gjá të tillë. Do t' ishte . . . do t' ishte . . .

Aj nuk e ndigjonte mâ. Kishte dalë jashtë dhe hyni me valixhe në dorë, të cilen e vendosi në një kand t' odes. Tue mos e shique të shogën tha: Per një gjysë ore do të kthej.

Kundershtimet e mdhá te Martës nuk ia dolen m' e ndalue. Dora e dobët e grues qi shtrihej per m' e mbajtë shtyhej me kerçnim prej burrit. Si ngeli vetem grueja e shkretë rá mbí një ndejtse. Dridhej, dhe largonte me rrembim prej ballit flokët q' i bijshin mbí sy. Ah! Pse nuk kishte kundershutue ma teper? Pse nuk ja kish dalë m' e largue Ben-in prej asaj vepër jasht-njerzore? Do t' ishte kenë shum ma mirë per to, thonte, me vazhdue jeten e vobekët të tyne në çifllik, se sá me jetue mirë me ato të holla të fitueme në një të tillë mëndyrë.

Mendimi i saj ndiqte pá pushim automobilin e zí mbí rrugen e ndriçue nga hara. Pa pritmas i erdhi afer zhurma e një motorri, dhe një rreze e verdhë drite pershkoj dyshe-menë e kuzhines. Marta u hodh në kambë e çuditun. Shikoj jashtë, njofti automobilin e zí qi po ndalohej me të shpejtë.

— Ben . . . - peshpëriti grueja - Ben, n' emen të Zotit . . .

Ben Huzen zbreti i lodhun nga maqina sikur me pasë ba një udhtim të gjatë e të mundimshem. Hyni me ngadalë në kuzhinë tue hjedhë një veshtrim të çuditshem mbí të shogën.

— Nuk pata guxim - deklaroi tue shperthye në një gaz te marrë. Tue pá qi Marta

nuk ká fuqí me ju pergjegjë, vazhdoj: - Jam një i poshtër, qe çka jam. Sá mbrrita ne liqë, ndalova, tue ngele n' automobil si i paralizuem. Nuk muja me bâ ate qi kishe vendosë.

Sytë e Martes ndritën nga gëzimi. Njindjenjë kënaqsije ia pushtoj të gjith trupin tue ia ba zemren me rrahë mâ me forcë.

— Ah. Ben. - peshpëriti grueja tue iu drejtue telefonit.

Burri i saj nuk protestoj kur e ndigjoj të thrasë vendin ma t' afërm të policisë. Rrinte i palevizun tue vrejte dyshe-menë ndersa Marta u epte informata agjentve qi një automobil i zí ishte ndalue para çifllikut të tyne, tue shtue edhe se kur dolen me pá se kush ishte gjeten drejtuesin të vdekun mbí timu dhe një valixhe plot me bankanota në ndejtsen e fundit. Fundoj biseden tue iu lutë policisë qi të vinte sá ma shpejt.

— Mbas dhet minutash - lajmoj e knaqun burrin, ndersá vinte telefonin në vend - mbas dhet minutash policija do t' na largojë ç' do mendim. Mandej Ben do të shohish . . . do të shohish se do të flegjë mâ mirë . . .

Aj pohoj; ngriti koken në shej pergjegjeje. Porsá kish hapë gojen e mbylli edhe shikoj rrotull i çuditun.

Nuk ishte gabim. Një motoçikletë ishte tue ardhë rrugës së çifllikut. Ben-i doli te dera. Ishte e pamundun qi policija të kishte mbrritë aq shpejt prej qytetit, me gjith ate një agjent me uniformë zbrette nga motoçikleta. Si u ndal afer automobilin të zí, agjenti shikoi nga dritorja, dhe në të vrejtn e sipër morri një britmë tmerri. Hapi porten e automobilin dhe u perkul mbí kufomë; mandej si u drejtue tue shikue Ben-in e Marten tha:

— Ky njeri ka vdekë.

— Po, - pergjigji Beni me një za qi as Marta nuk e njofti. - Po - Kemi lajmue pak minuta ma parë policisë. Ká mbrritë ktu, i ká rá burís dhe një çast ma vonë ka dhanë shpirtë. Mbí ndejtsen e fundit të automobilin ishte një valixhe mbusht me bankanota q' i kemi shtf mbrendë. Do të jetë sigurisht njeria qi ká grabitë at banken afer New Yorkut n' orët e para të mbasdrekës se soçme. Hyni pra mbrendë e shifni edhe valixhen.

Agjenti i habitun shkoj edhe një herë me

“Rijnore,,

7. Në mal me zâna e me të

*Pata një grim kûr ishe mbush' m' idhime:
Tret' neper mal këndojshë per do zâna,
pse larg më rrinte dashunija e ime;
e 'i dit' qe dashunin po e shoh n' kto âna.*

*At'her kangen e ndala si bân hâna
kûr fiket para diellit, mbeta n' kujtime,
thaç' se po don me m' pvet' pâ tène ç bâna.
«Mos druej - m' paqoi - me t' mbush' due me*

[bekime;

*kam ardh' me t' pâ n' ket mal kû verën shkon,
kû mir' më orë e zâna jë shoqnue.*

me t' thanun: mos u lodh! Kanga t' tingllon

*në vesh' t' kupidit n' zgjet' qî të kâ gjue,
m' at zgjet' qî zëmren tème m' një sijnon,
dersâ një dit' t' ma njesin edhe mue».*

8. Kater vyrtytet

*E shihshë n' anderr, veshun bukuri,
vashat e lume qî vyrtyti mbloi:
kap' dora-dora, Fëja me Dashni,
Shpresa me 'i Tjeter qî kurrkush s diktoi.*

*Kjo permbi tjerat nder sÿ t' mî vetoi:
n' nÿjen e qiellës dukej si hyjni,
e të tri tjerat nÿja e sâi i dboi,
shndriti ajo vetun, quehej Bukuri.*

*Kûr ti kalove, n' ftyren tande 'i dritë
shkelxente n' nÿje qî kish lshue Dashnija,
as s mujt me e ndrrue vyrtyti qî t' kish pritë.*

*Por kûr n' të kaltert t' mbuloi Bukurija
t' gjitha vyrtytet ndëjen n' ty tue shndritë,
n' ty të bashkueme u pâ n' tÿ harmonija.*

(vijon)

ROSEA DEA.

shikue automobilin para se të hinte në kuzhinë.

— Çudî. - gerthiti tue vrejtë numrin e madh të bankanotave - Keni fat ju të dy. Asht kenë caktue një çmim i madh per gjétjen e ktyne të hollave, e dini? Do të kishe mujtë m' e fitue un - shtoj tue qeshë me ironi - po t' mos ishe hajvan.

Ben-i i çuditun e pyti:

— Pse?

Agjenti tue shikue drejt motoçikletës tha:

— Pak para pata një prishje në motorr të motoçikletës; motorri u shuë, gjithashtu dhe dritat; ishe gadi afer liqenit. Po goditshe motorrin kur një automobil u ndal me vrull, ndoshta nja një qind metra larg meje. Vendosa të shkoj me pâ se ç' ngjante, por ndersâ fillova me lujtë vendit, automobili u kthye e morri drejtimin e kti çiflliku. Atëhere u futa në dyshim. Mendova se dishka jo e zakonëshme do të kish ngjâ. Si ndreqa motorrin vrapova ktu dhe njofta me një herë automobilin e zî qî pashë në breg të liqenit. Mandej tue i dhanë fund bisedes agjenti tha: Un jam një i çmendun dhe ju të dy jeni njerz me shumë fat.

— Po, - ia kthej Ben Huzen-i me te vetë tete jemi njerz me shumë fat.

*E perktheu nga Italishtëja
XHABIR ISMAILI*

Pse shkruiej?

Shkruiej deri sâ Muza të me frymzojë, deri sâ të m' a shetisin jeten, pse atëherë nuk e ndiej randimin e jetës.

Shkruiej, pse i ndiej të rrahunat e zëmres së rinis e dashunit e kalueme.

Shkruiej në vetni, pse nuk më shef kush, sikur njajë puntori i cilli me krahë të shpervjelun e i djsersitun mihë token në një vënd të largtë.

Shkruiej, pse due m' e njoftë gjuhen e natyrës, o kûr bjen ndo 'j shi i letë vere o kur shkelxen hâna, pse atëherë më tingllon një melodî e kohve të shkueme, në të cillat ëndet kajtimi.

Shkruiej, per ata të dikun qî janë harrue, per lulet qî dalin njerz rrenojt mijvjeçare, o naten; pse atëherë me njëzet pshertimet, dishiret, shpresat e mendimi shellet në mjes qiellës e tokës sikur zogjë, qî fluturojnë mbi rë, sikur shqypja me krahë të hapun çan ajrin.

Shkruiej, pse due detin e pambatun qî mbyllet n' orizont, kûr e kundroj prej bregu; e shkruiej, pse tûtë në pakufi, kur jam maje mali, o kur një të përpshiem zhduket në sâ une jam tÿ udhëue mbi te.

Shkruiej, pse nÿja me të cillen shkruiej asht o bukur: asht lang terhjekës.

Shkruiej, pse më kande m' e ndie kersitjen e pëndës.

Shkruiej, pse zëmren e kam të hapun si bota.
Pse mos të shkruiej? SHKABA

Bisedime të shkurta

Pesëdhjetëvjetori i Meshtarís së D. Ndoc Nikaj

Me 15 Gusht të kësajë vjetë D. Ndoc Nikaj ká kremtue pesëdhjetëvjetorin e Meshtarís së vet. Njata, qi nuk janë mâ të rí, kanë xanë me e njoftë e me çmue qyshë kúr êmnin e D. Ndocit. Jeta e ti ást shembull atdhetarije e puntori të pálodhëshem. Atdhetár i kohës së parë, njatëherë kúr me kênë e me veprue si atdhetár nuk ishte punë e perfitueshme por shum e rrezikshme. D. Ndoci ást një nder të paktë të cillët aso kobe kishin shpresë të ngulun në të mkamunit e Shqypnís e me ket shpresë i frymsuem prej idealit kombtár ká nisë qyshë atëherë me veprue nder të gjitha lamët pá u lodhë kurr. Me kalxue përpjekjet e vijueshme të tijat per pavar sín e Shqypnís, nuk ást punë qi mund të bâhet nder këto pak rreshta, por mjafton me thanë qi kúdo qi e qiti rasa, nder male e nder katunde, në Shkoder e perjashta shvilloi një veprim të padám e të randësishem e të ndryshem gjithmonë per të njajten idé. Guximtár sá qi me të vshtirë me i u gjetë shoqi, vûni sá herë jeten e vet në rrezik, si në kohë të turkut si nen sundime tjera, i shtyem perherë prej ndiesinavet të nalta atdhetare qi ushqete në zemer. D. Ndoci ást edhe një shkrimtár i vlerhtë, një nder shkrimtarë mâ të lexueshem të vendit t' onë. Prodhimi i tij letrár ást fort i madh, mâ i madhi, kujtojmë, i tanë Shqypnís. Ká shkruë rromanxa, libra historiye, libra shkolle e sá tjerë. Historija e Shqypnís, botue 1902 kúr çdo botim në gjuhë shqype ishte i ndaluem rrebitsisht, ást një veper me randësi të madhe, qi ká vjeftë fort me njallë në zemer të rinís t' asajë kohë ndiesína nderimi per gjakun shqyptár. Rromanxat shkruë në një gjuhë të rrjedhëshme e popullore, me pershkrime t' ambjentit shkodranë a të rretheve, të gjith origjinala, si edhe tregime tjera gjithfarësh kanë kênë e janë knaqa e lexuesavet tue provue kështu se edhe në gjuhë t' onë mund të shkruhen libra të kandëshem e të çmueshem. Një të mirë të madhe u ká bâ e u ká vjeftë sá s' ká, n'atë kohë mungese librash, shkollavet shqyptare, në fillim të jetës së tyne. Lypëshin teksta në gjuhë shqype e D. Ndoci, tue qitë në punë kulturen e gjanë të veten, i shtyem prej zellit e prej

dashtënis ndaj rinín e ndaj gjúhen amtare, i erdh kësajë nevojë pá u kursye aspak, pa pritesë, pá u lodh kurr.

Edhe në lamë të gazetaris la shêje të páshlyeshme të veprimit të vet. Kje D. Ndoci qi nisi të botojë të paren fletore në gjuhë shqype në Shkoder. Ata qi i a kanë mrrijt asajë kohë mund t' a mbajnë në mend si kje shkak entuzjazmit në riní, çudije per guxim nder ata qi s' ndijn per kurrgjá, dyshimi e keqardhje nder xhon-turqt, kúr pat dalë numri i parë i fletores së D. Ndocit me êmen «Koha» e mandej mandej me atë «Bashkimi» e mâ vonë me êmena tjerë. Por tirazhi ishte i vogel, shum i voget, pse fort i kufizuem numri i lexuesavet. Na sod ankohemi se nuk shkojnë libra e gazeta, por D. Ndoci me gjith se në fillim gazeta e tij nuk shitej mâ tepër se 60 copë, nuk lodhej as nuk e lshote zemra aspak, por vijote me mundë të padám e me flijime gjithnduersh, tue e dijt se dikush duhet të mjellin per me pasë t' ardhshmit çka me korrë. Jo vetun, por me botue e me shkruë në gazeta n' ato vjet në të cillat gjendja ishte shum e turbullt ká kênë punë fort e rrezikshme. Per me e kuptuem këta ua mjafton me permendë dy êmna: Mustafa Qulli e Qerqiz Topulli.

Ky në pak fjalë veprimi i D. Ndoc Nikaj, një nieri qi s' ká dijt kurr me pushue, qi s' ká dijt kurr çka ást friga, por tue qitë në punë menden e prehët e kulturen e hapët të veten i ká sherbye Shqypnís me veprim gjithnduersh me gjith zemer.

Na të «Cirkës» tue u përgëzue me të Nderueshinin Zotní per pesëdhjetëvjetorin e Meshtarís së tij, marrim rasen me i urue plot vjet tjera per nderë e të mirë të vendit t' onë.

Monumenti i gjashtë dëshmorëve në Korçë

Në Orman Çiflik (Korçë) ást zbulue me 26 të majit kaluem një monument n' atë vend kú me 1911 ranë tue luftu per Shqypni gjashtë dëshmorët, Kristaq Furxhiu, Petraq Krastafiliu, Nuq Dapi, Qulise Kotta, Bajazit Rehova dhe Kostan Kosturi. Monumenti ást ngrerë me shpëtimet e N. M. T. Mbretit tue diftue kështu vullndetin e vet qi breznit e ar-

shme mund t' i dijn ëmnat e atyne qi kanë bâ flî vedin per idën kombtare. Gjytetet e ndryshme të Shqypnis janë tue pasë kështû një mbas një monumentin e deshmoreve të krahinës së vet qi është shëj miradije ndaj ata qi kanë luf-tue e dekë trimnisht per me na lanë Shqypnin e lîrshme e shëj frymzimi në rinî per veprime të nalta. Po Shkodra kûr kâ me e ngrehë monu-mentin të cillit po mbushet vjeta qi i është vûe guri? Tash kâ me i ardhë koha, por njëherë po këqyrë me máll edhe me zilí gjytetet sho-qet e saja qi i dolen para në ket veper.

Venja si të dësh ... Eja e merre kur të dësh ...

I këcen trilli njëj katundarit m' u bâ gjuetar; merr një namli (gyp) pushke e shkon fill te zëjtari e i thotë: Ma vesh këtë namli bukur e mirë, por mos m' i vën as drue arre, as drue lisi, as kështeje, as shkoze etj. e kështu shkoj tue i njehë një ka një të gjitha druetë qi njëfte.

Zëjtari e këqyrë habitshem e i thotë: Po mirë.

— Po kur e gjë e gati me ardhë e m' e marrë?

— Kûr të dësh eja e merre, por veç mos eja as n' e hane, as n' e marte, as n' e merkurre, as n' e ejte, as n' e prende, as n' e ehtunde, as n' e diele.

Kalon java e katundari bjen në treg per punë të veta e ve te zëjtari me marrë pushken.

— Puna e marë!

— Marë paç e mirë se vjen.

— Kam ardhë prâ me marrë pushken.

— Pushka nuk asht gati, endë; sot asht e merkurre, e un të kam pasë thanë me ardhë kûr të dësh por jo n' e merkurre.

— Po kur me ardhë pra?

— Një tjetër ditë kûr të dësh.

Mbas një jave duket prep katundari një ditë të shtunde, e zëjtari prep e nisë pa gjâ tue i thanë: Eja kûr të dësh, por jo n' e shtunde.

Katundari i pershkon të tana ditt e javës tue shkue me pëvetë per pushkë e zëjtari perherë i per-sritë të njëjtat fjalë:

“Eja e merre kûr të dësh.” Tekembramja mer-zitet e idhnohet edhe pa tjetër e paditë në gjygjë zëjtarin.

Gjyjtari i kërcnohet zëjtarit: Pse nuk ja ké veshë pushken si mbas kontratës së bame?

— Zotni, s' kam pasë si me ja veshë, psë ky më kâ thanë mos me i vûe as drue arre, as drue lisi, e kurrfarë drueje qi gjindet në vend t' onë. Un drue tjetër nuk kam ku me marrë.

— Po ti shka i ké thanë?

— Un i kam thanë: Eja e merre kûr të dësh, por jo n' e hane, as n' e marte, as n' e merkurre, as në kurrnji ditë jave tjetër.

Gjyjtari ep urdhen me i lidhë të dy shpinë per shpinë, e me i shtie më një fuqi të madhe e me i sjellë rrok më rrok per të gëjatë të qytetit.

Kûr bite per fundi katundari bertitte: Vënja druen si të dësh!

Kûr bite per fundi zëjtari bertitte: Eja e merre kûr të dësh!

Kështu maroj katraloja: Zëjtari e veshi pushken me çdo drue e katundari e gjet gati në çdo ditë.

SIK.

Urtija e njëj të marrit

Tue bâ kuvend një herë me një zotni intelektual shkodranë rreth karakterit e mëndes së zgjuetë të shqiptarit; mrrijti me më thanë: gati fund e maje e kam pershkue Europen; kam pá e kam njoftë gjithfarësh, të marrë e t' urtë, por në Shqipni endë s'kam muejtë mendeshë më një të marrë [fjala “i marrë”, këtu merret vesh per “budall”, “i trashë”, sâ me muejtë kush me ja marrë një gjasend per marri].

Një farë Marka B. i mirditas nuk rri kurr në shpí të vet, por e kalon motin poshtë e perpjetë dyr-ve të huja; gjithkush e njef e man per të marrë, edhe aj e thurret vetin të marrë. Goja i pret si atij e kurrkuej, por flet koder më koder e në kuvend nuk njet aspak.

Marka B. pra ish këne çue e shkue në Diber, nuk kâ shum kohë, per një kremte te Z. N. N. (një nder këne t' asajë krahinë). Shtrud në tryzë tue ngrânë buk, kahë ishin lugët pak si të vogla, Marku i ngratë e perciellte kashaten me dy, trí lugë kos. I zoti i shpís u kujtue e tue u sjellë prej Markut e pëvetë: Marka, andej kahë Mirdita, si e keni zakon me i shti të deknit në dhé? a i shtin në vorr një kâ një, a por dy, tre më një vorr bashkë? Marku kujtohet kû do me vrâ me ato fjalë e në kambë e në dorë i gjegjet: Lum zotnija, si të jenë të deknit i vor-rojmë: me qânë të mdhaj, i shtijmë në vorr një kâ një, veç e veç; me kânë të vogël, i shtijmë enë dy, tre, e tre, kater më një vorr.

Mbas buke nis prep me bâ hokë me Marka B. e i zoti i shpís pëvetë Markun: Marka, a kâ shum të marrë Mirdita? — Jo, lum zotnija, Mirdita nuk kâ të tjerë të marrë, psë të tînë onârija a mledhë në muejtë.

Një i urtë e kishte muejtë me dhânë gjegje mâ me tënd e mâ v urta?

A thue nuk e pat më vënd zotnija psikolog kûr me tha gjithkush: Kam gjetë të marrë e t' urtë, por në Shqipni endë s' e kam gjetë një të marrë?

SIK.

Bashkëpunim per fjalorin shqyp

Gëjuha Shqipe

Asht një nder ma të vishtirat m' u xanë prej së huejsh e m' u dijtë prej Shqiptarësh. Nuk më thotë mendja se gjindet kush sot për sot që e din me të gjitha imtimet. I kam përshkue, po thuej, të tana krahinat e Gegnës e sa ma shumë të shetis aq ma tepër i a mushi mendën vetit se gëjuhen e dij pak. Sa ma larg qytetesh e ma bukur ndihet tue tingllue në gojë të popullit të pashkollë gëjuha shqipe. Sa mëndyrëthanet, sa fjalët e vjetra (proverbat), sa fjalët e pandieme kurr! E jo pak, por me qinda e mija në çdo krahinë.

Thonë: kena gëjuhen e vorfen, gëjuha e jonë nuk ka fjalë të mjaftueshme me shprehë mendime të nalta, e tjera këso dokrrash e ankimesh pa themel. Por nuk asht e vertetë: nuk ka mendim që zogu i maleve shqiptare mos të mundet m' e shprehë e me proprijetet gëjuhe për bukurí sa me mbetë pa mend tue i ndie. Mandej a s' po shofim tue dalë në gëjuhë shqipe deri veprat ma klasike të letratyrës botnore? Kush e kishte mendue se Dante, Virgili, Omeri mund të perkthehen shqip e jo dosido, por bukur sa me të pasë ande ma i lexue? Ankime kote! Ma mirë të thonë: nuk dijm gëjuhen. Sikur bleta që shkon tue mledhë mjalten e dyllin lule më lule, njashtu jam orvatë, për sa më kan lejue punët e shumta e të padame, me mledhë e me shkruë me kujdes fjalët e rralla që më ka ra me ndie andej e këndej neper vise të ndryshme t' atdheut.

Me mledhë fjalë asht punë e kollajtë: mjaft me xjerrë penden asë lapsen e me vue të zezën në të bardhë; por asht punë e vishtirë, e vishtirë fort m' e hetue, me i ra në te, m' e fotografue, si me thanë, fjalën e veshtrimin e sajë në gojë t' ati që e flet simbas çashtes që rrahet e mbas rrethanash. Po s' u kuptue veshtrimi i vertetë shpejt për shpejt e aty për aty, asht zór e gati punë e pamundun m' e diktue mbrapa tue pëvetë jashtë kuvendit se shka do me thanë ajo fjalë. Me i pëvetë banorët e maleve se shka do me thanë n' ato ana ajo fjalë, gati kuqen prej marrje, kahë kujtojnë se kan

folë një marrí e shumë herë përgjegjin: na jena rritë në pyllë, morë zotni, e nuk dijmë me folë urtisht si ju që keni shkollë; jena të trashë e gjind malesh! — Bjë mandej me u mushë mendën se nuk kan folë marrí, por urtí, e se gëjuha e tyne asht ma e bukur se gëjuha e qyteteve etj. Shkurt, nuk kuptojnë se shka do me dijtë nieri prej tyne. Ma se 'i herë jam rrekë dy, tri javë më një krahinë për me diktue domethanën e një fjalës së ndieme.

Kúr për në asht kaq zór, shka me thanë për ata që nuk e kan xanë në prehen të nanës gëjuhen shqipe?

Ata që kan kujdes me mledhë fjalë të rralla, do t' orvaten me shkruë fjalën aty për aty, e jo mbrapa mbas do kohe, psë mendja asht ujë e mundet m' u harrue, asë mos m' u shkruë ashtu si asht ndie e me atë veshtrim që duhet. Ma mirë mos me i shkruë aspak, se me i shkruë keq e me veshtrim të gabuem: kur të hijnë gabimisht një herë në qarkullim e në letratyrë, ec e xieri mandej! Në vend që m' u paisë e m' u zbukurue gëjuha, damtohet e shemtohet.

Në të mledhun të fjalve të rralla do shkruë me doemos vendi ku janë ndie, këshqí kush don — të mundet me i vertetue po ndonjë ndo'i dyshim.

Kush epet m' atë të veten me mledhë visaret e çmueshme të gëjuhes ban shërbimin ma të madhin e ma të bukurin kombit.

Mledhsit të fjalve nuk i përket me dhanë gjikim përmbi një fjalë a asht turgishtë, arabishtë, greqishtë, ndavishtë etj. por më ndo 'i rasë të veçuemë kur shqillí e shëf kjashtas se nuk asht shqipe; kenë gjikim kan me e dhanë për kadalë filologët e glotologët me zotsi, psë mundet me kenë që një fjalë duket se asht e huej mësë aht fjeshtë shqipe. Mbas mendimit tim e kan gabim ata që nguten me i gjikue për të huej fjalët që perdoren edhe më ndo 'i gëjuhë tjetër e veç për këtë arsye. A thue nuk asht gëjuha e jonë nder ma të vjetrat gëjuhë, mos ma e vjetra? Kush ja din

rrajen e burimin?

Fjalët e rralla që kam mledhë neper vise të ndryshme po i rreshtoj në këtë Revistë që aq më zell e kujdes është tue u mundue me i vjeftë gëjuhës që mjerisht shkon tue u bastardhue dita me ditë për shkak të sa shkrimeve që nuk hahen as me huder

Mirë pat thanë Auktori i liberthit «Priftolushomakija» faqe 19:

*«Se për ditë po dalin shkrime,
der në lug të qafës të sterpikën në skillop,
s' kan aq fjalë sa kan shemtime,
s' janë m' u këndue por janë për shkop!*

*Emija e të, moj shqype mjera,
kot ty të shtylene në këtë ngushticë;
në pesmbi vjet ti zojë perhera;
të hodhen në gardh si kopilicë!!!...*

Shpresoj se mosha e re shqiptare, që ka rasë me pershkue viset e ndryshme t' atdheut të dashun për arsye nëpunsije, verimi, turizmi etj. ka më bënë çmos me zbluë e më mledhë me kujdes të veçuem visaret e çmueshme të gëjuhës amtare, sidomos kahë shef se jo pak nder shqiptarë po e shemtojnë bukurinë e sajë tue shkruë ká 'i herë edhe vetem për buk gojë «kudo rasha mos u vrasha» një stil që nuk është «as kál, as gomâr» por «mushk».

Fjalë të rralla

Pukë

Zbundim, i = llastim.

m' u zbundue = m' u llastue, m' u ngrehë kin dishka po dij. p. sh. fmis: mos u zbundò psë ke kanë diçka.

kotellë, a = rreth, anturazhë. p. sh. aj ka kotellen e fortë. Ka gëjasë se vjen prej fjalës latinishte: cohors, tis.

me brishtue = me prishë, rrenue; p. sh. këtë nderatesë e ka brishtue moti.

obrok, u = lagje, mahallë; p. sh. katundi ka kater obroqe.

stenë, a = perde; p. sh. shpija është e dame me stenë.

m' u ngrofë = m' u xë, më lujtë për së gjallit; P. sh. nuk ngroftë grimë (aspak) më lshue baktitë.

devile, ja = dredhí, bishtní, dhelpní; p. sh. është nieri me devile.

knetë, a = pyllë e dendun; p. sh. ajo halë është knetë e madhe e nuk shifet dielli nëper te. Ka gëjasë se do të vije prej fjalës latinishte: cannetum = vend kallamash; mandej ja kan pershtatë çdo pyllës.

omká, u = shatë, vegël më mifë bimën.

kmëndë, a = lesh dhije; p. sh. kjo strugë është kmënde.

miggjë, a = axhë, ungj.

megjë, a = kufi; p. sh. kjo tokë ka për megjë malin, rrugen etj.

me huluntue = më gjurmue, kerkue; p. sh. mjeft e kam huluntue gjaksin, por s'kam muejtë më i rá u' erë endë.

laver, a = vend pa landë, patalok, pod; p. sh. bjeshka ka një laver të gjanë mjedis.

myggjë, a = lmashek.

gdhë, ni = landë pishe, trupa të mdhaj.

me (m' u) djerjë = më (m' u) ulë; p. sh. më djerjë dhent prej bjeshke.

shokë, a = brëz (shtati).

m' u metí = m' u gelbazë; p. sh. më janë metí dhënt. Netí (shumës) nder rrethet e Shkodres donë më thanë një soj (lloj) gelbaze të letë që marrin berret në prendverë prej lashte të madhe që bje naten, e cilla i mundon, por nuk i mbytë.

mejtan, i = xhamadan.

kerrsh, i = shkamb i gjallë; p. sh. aj mal është tanë kerrsh.

májeme, ja = vizitë; p. sh. kam bënë mājeme = kam vizitue, kam bënë vizitë.

kershull, i = kazeimë.

m' u zhyrë = m' u turrë; p. sh. m' u zhyren që të e sa s' më shkujtë.

me vervitë = më shtye, më nxitë.

omënd, i = gëzim, gëzmend.

i shkrepshem = i gjallë, i zbberdhitë; p. sh. ky fmi është i shkrepshem.

m' u fukatë = m' u futë, m' u rrasë, më hie; p. sh. zagari u fukat mbrendë në pyllë.

cergë, a = shtrojë, qylym bënë më lesh dhije. «Kam le naten e cergave» e perdorin më këtë mesatrim: kam le më bjekë këq.

porceke, a = kangull uji o vëne; e perdorin edhe për «rashtë kreje».

më piratë = më rrahë, më llomitë më shkallmë. nder rrethet të Shkodres thonë edhe «më mstá».

teferik, *u* = erë e letë e e freskë.

kervek, *u* = qoshk.

shakë, *a* = gabim, dangë, njollë.

hingëz, *a* = fnër, lagomicë; p. sh: vena nuk shtihet në porcekë pa hingëz.

m' u kerditë = m' u çatrafilue, trumhasë prej merzije; p. sh: m' u ka kerditë me dalë e me e lshue vendin.

ngajòsh, *adverb* = kaliboç, mbi shpirt; p. sh: e qita andej ujit ngajòsh; bane ketë punë se e marr un ngajòsh mbi shpirt (pergjegjsin).

ngrije, *a* = akull; p. sh: ka ba ngrije të madhe sonte.

me thekë = me randue; p. sh: ka thekë mallkimi i Zotit mbi te.

karmë, *a* = pyllë; p. sh: kjo asht karma e kishës e s' pret kush më te. Karmë don me thanë edhe gû, shkrep; p. sh. ky mal asht karmë e gjallë. Me karmue, nder bajrakë t' Ohrit, don me thanë: me nisë, me qitë jashtë, me brigue.

lerë, *a* grumull gursh.

me shpotue = me shkye.

golumere = grumull; janë mledhë golumere.

guzhmë, *a* = lavrarë; guzhma e shtekut t'oborrit.

kerpesh = ullar.

sandraç = voter shpije.

pështimë, *a* = çaxhë; ka vue pështimë forumi.

hatull, *a* = brëz muri, copa trupash qi shtihen në mûr per së gëjati me peshue muri në te.

kushak, *u* = trupa qi shtihen në mûr per kput.

pošte, *ja* = soj, lloj; p. sh: s' e njeh kush që potte nieri asht aj.

lpënder, *a* = pupel; p. sh: lpëndrat e pllumbit.

lvester, *a* = çejezë rreth thonit; më janë çue do lvestra.

permjet, *i* = mjedisi; p. sh: permjeti i tokës asht qektu.

rradhë, *a* = rend; p. sh: duhet me folë me rradhë.

pjoskë borë = pak borë, cikrrim bore.

ehull, *i* = lagshtinë njegulle ngrie krejt si borë, si nder landë, si per tokë. Me ba me kullotë baktija bár, ase gjeth per ehull helmatisen; kështu edhe m'u gervishtë e m'u vrá në drû, ase në gûr të ngrimë me ehull pezmeton varra per séri.

kabrrosh, *i* = landë ngarkue me borë.

shtrezë, *a* = kokrrizë bore qi i bahet shtrojë borës — qi bje flokë flokë.

torishtë, *a* = vathë baktish.

m' u lkë = me ju vue kuej në shpinë; p. sh: u lkë mbas tij me e xanë, por nuk muejti.

me ja mbetë kuej = me ja pritë, me i pergegjë; p. sh: mbasi foli Pjetri ja mbet Pali.

gújë, *a* = xhurdi; kahë Dukagjini don me thanë edhe «xhubletë» grash.

me mbajtë zember = me mbajtë uzdajë.

piskâmë, *a* = vikâmë, brimë.

bilorë, *t* = gjyslykë.

shkadhesë = vend i mbushun me dhë.

prrockë, *a* = prrue i vogel, latinisht rivulus.

me dertë = me lague.

me kordisë = me koritë, me marrë erzin.

brevë, *a* = Bollë.

drang, *u* = shuli i derës.

karricë, *a* = masë 80 okësh.

argshtë, *i* = trinë (vegël) me kalue ujin, Drinin.

pizgerr, *a* = çejezë per rreth thonit.

vegë, *a* = rrfanë; p. sh: me ia gjetë vegen punës.

gerfej, *zgerfej* = shpella me dy grygë: bihet më një anë e delet më tjetren anë. «Gerfyll» a s' kishte me muejtë m' u perdorë edhe per tunel?

bâs, *i* = top me luejtë me te.

fuskë, *a* = lunder (me kalue ujin).

gardhë, *a* = gojë druje; p. sh: me shtë drrasat gojë më gojë.

skllotë, *a* = borë e shkrime.

me rrë = me çilë; thohet per borë p. sh: me rrë boren, me çilë ase me shkëlë boren per të paren herë.

me kondisë = me dashtë.

gryell, *i* = bulk (lat. grillus).

kaci = qyrek (vegël).

me çapitë = me hange (bukë).

me shtjerrë ujtë = me dalë ujte kambë.

gjie = tbanë per gjatë të gjallë.

bigëz, *a* = krahëc ku zhet gjithi në grazhd.

ojnë, *a* = rad, soj.

nurzi = qehersuz; aj asht nieri nurzi.

lidhak, *u* = mûr; me ba lidhak ledh, = me ba mûr.

nur, *i* = tabjat, karakter.

memë, *pramë* = hera herë.

me prapue = me largue, me pritë; prapona, Zot, prapikun.

hamallë = prozhem.

- serrishtë*, *a* = hamallë grunit, ase kashta qi jet në kambë mbasi të korret gruni.
- i hajmë* = shndetlig, i sterkequn.
- tervezë*, *a* = truezë, tryzë, sofer.
- plaf*, *i* = zhgun per shtroje.
- ortumë*, *a* = vegshë i madh.
- cingë*, *a* = vegshë i vogel.
- urzakë*, *t* = gurt bri votre.
- tamak*, *u* = karabush (kollomoqi).
- hajamëndas* = mbas gëjase.
- qerep*, *i* = një lloj tepsije dheu, qi e xejnë perpara e mandej qesin buken mbrendë me e pjekë në voter.
- sagjë*, *a* = kakë (hekuri) qi ja venë bukës persypri e mbi te qesin prush.
- qereq*, *i* = gelqere.
- perftim*, *i* = lngim (lngatë).
- zhavellë*, *a* = lngim (lngatë).
- perlinë*, *a* = prrue i vogel, brrakë.
- me (m' u) kupë* = me plasë, me thye; asht kupë guri, janë kupë rëtë (zhdavaritë).
- gurcok*, *u* = guralec.
- kaperdhok*, *u* = gúr sa mund t' a çoje nieri me i dorë; në Dukagjin «paperdhok».
- berkë*, *a* = të bardhtë e pishës.
- ëndja e borës* = floku i borës; asht ma bardh se ëndja e borës.
- terri i verbtë* = terr sa mos me pa me shtie gishtin në sy.
- picrrag*, *u* = salamandra; i pergëjet çapinit, por ma i shkurtë e me të shkrueme në shtat.
- kerrshnik*, *u* = azgan i madh (lat. gigas);
- bjudë (bludë)*, *a* = kupë per lang ase per tjerra haena.
- krroqe*, *ja* = kupë kater qoshesh.
- golare*, *golarja* = lugë e madhe.
- kaftore*, *ja* = stufë.
- tullár*, *i* = tezejeh (vegël pelhure).
- ir*, *i* = neverí; e kam íri madhshtorin = e kam randë, më neveritet.
- kore*, *ja* = koje; p. sh: koret e bukës s'mund i brejë. Nder rrethe të Shkodres kore, ja, don me thanë «marre»; shkoj me ba trimni, por u da me kore = me faqe të zezë; ka edhe veshrimin e korrës pergjithsisht: rá breshen i rrebtë e s' la gja mbi ftyrë të tokës e maroj korja e njaj motmotit.
- urthi*, = shermashek.
- katmér*, *i* = marak, dyshim; nuk kam tjeter katmer në shpirt = s' kam tjeter marak në shpirt.
- rrapitoll* = kulm e temel, rrafsh me tokë; qiti pushkë e qeverija e bani rrapitoll.
- qyrkë*, *a* = gzoë me lkurë (petk).
- vorbull*, *a* = gjiri uji.
- harbë*, *a* = fuqi (lat. potentia); kur Esadi ishte në harbë. Mirdita «harpë» Dukagjini «harmë» me të njajtin veshtrim.
- trokage*, *ja* = kumbonë baktish.
- germicë*, *a* = ngushticë, frigë; e ka kapë germicë e madhe.
- bacrung*, *u* = kështejë e qirueme.
- hijelëtë* = i amel, i butë; asht nieri i madh, por hijeletë = nuk asht i randë, nuk e mban vetin nelt.
- urdhëz*, *a* = shermashek.
- lgjere* = qyryk; ka zembren lgjere = ka zembren qyryk.
- shipë*, *a* = shkndi.
- me birë* = me birue; bire gurin, token, drunin = biroe.
- breshtë*, *a* = pyllë brejsh (selvijash); fjalë qi nuk mund të perdoret me vend per çdo pyllë.
- fang*, *u* = djerr.
- m' u kaplisë mëndja* = m' u marrë mëç.
- rrehcë*, *a* = pirajkë, lasë.
- me spirrue*, = me çá; me spirrue drue me spatë.
- çuk*, *u* = mjedis; çuku i votres, çjermi, i oborrit = i ra pushka në çuk të zembres.
- krejtiskrejt* (superlativ) i adverbit «krejt»; e qiti fare krejtiskrejt.
- grimzë*, *a* = diminutiv i fjalës «grimë, a».
- me shikatë* = me djegë e pjekë; prishi zakonin e e shikati bajraku.
- peharë*, *i* = garuzhdë (lugë drunë e madhe).
- koritë*, *a* = covadë.
- tumak*, *u* = çelik.
- sterlep duhani* = kopil duhani.
- zyrë*, *a* = nevojë; kam zyrë me ra per shteg kam nevojë (tall) me ra etj. Mos të jët një shkurtim i fjalës «zyrë»?
- carcyll*, *i* = bulk (lat. grillus).
- me kopë* = me ba, me prodhue; s'e kopë toka pa ujë = s' e ban bereqetin.
- gungan*, = taravol; aj asht burrë gungan.

fleger, *a* = rriskë; epma një fleger mollë.

m' u perqitë = m' u nderzye, m' u barcua (bak-tija); a të janë perqitë dhent?

me bolltisë = me dalë e me e lanë; ka boll-tisë ka ditë.

shpardh, *i* = rodë lisi që mban gjetht edhe kur thahen.

log, *u* = bat me xanë shpend.

me mushtue, = m' u levdue për ndo 'i punë të bame.

kokrra kokrra bahet oka = kadalë kadalë bahen punët.

motis = motit; fjalë e ndijme jo një herë për rrshit, por njëqind herë.

vetull nder vetull = gojë më gojë; me i shtie drrrasat vetull nder vetull.

me shijue = me lezetue; shijoe rakín me pak meze djathi. Pra, me shijue don me thanë me i dhanë lezet haesë, a pijes, por nuk don me thanë me i ndie lezet, me hanger me lezet.

hormoç, *i* = grryeme prrojesh, hurdhë.

me hormue = me grrye; ujtë e prrojeve kanë hormue tokë e mal.

i dermuem = i lodhun, mundçar; jena gjind të dermuem.

lehë, *a* = zagen; lehë lehë = zagna zagna, veç e veç.

m' u rramitë = me luejtë, me shkue mot; fmijtë rramiten.

nuk u lag e s' u terë për atë punë — s'e çau kryet, s' i ra veshit aspak.

i zhbërdhitë = i zhdervjelltë, i gjallë.

me ja shkue kuej = me ja dalë, me ja kalue, m' e mujtë.

me mbretë = më ngatrrue, me perzie, me shtie keq, me gergá kend. Ka edhe veshtrimin «me shpue»: me mbretë varren ku ka xanë gjarpni.

në gjak të gjakut = për hater; pleqnoe punen me të drejtë, e jo në gjak të gjakut.

therr, *i* = çaxhë.

dajeshë, *a* = hallë.

me e pasë nderë (nd'erë?) me dalë në punë = me e pasë dishír.

eshk, *u* = mazar, inadë.

kalemi e usteni s' prajnë kurr.

m' u përvare = m' u shtrua, me i ardhë kuej; asht nieri që nuk i përvaret kuej kurr — nuk i shtrohet, nuk i përshpirtet, nuk i bahet urë kuej.

rrigalle, *ja* = bokë e thatë pa landë.

me përfutë = me trillue, me sendergjue; sa bukur e kanë përfutë punen.

m' u shjtjerrë = m' u shpikë: asht shpikë gypi i kazanit.

përvâne, *ja* havale: kësajë shpí i bahet murra-ni përvâne.

tokës së Drinit e gjasë së jetimit mos i lakmo.

zhugë, *a* = kromë.

«të pijmë, morë, të pijmë, se ku na del s' ë dijmë; t' i rrasna murit, të hamë gjanë paturit». Kahë Kosova, simbas dishmis së D. Ndre Mjedës, «patur» don me thanë «rrinegat, felshues»; mbas kontekstit këtu duket si me pasë veshtrim të tjetër fjala «patur» d. m. th. i shtrëjtë, dorërrudhë, serráf.

gâth, *i* = pengim (lat. impedimentum); në Malci të Madhe «ngâterr, a».

kâgj, *i* — gjel.

m' u trenue — me luejtë meç.

me qepue — me i rá kuej.

gjae, *ja* — gjojë: gjaeja kúr lot gjithmonë bje në kurthë.

stapí = tallçë duhani.

kálá = forcë, kështjell. Askush nuk ka dyshue deri më sot se fjala «kálá» asht turqishte. Nuk po tham pa tjetër se asht shqipe, por më ka ba me dyshue shqiptimi i sajë me dy theksa të gëjata «kálá» që e kam ndie prej gojës së një djaloshi kund pesmdhetë vjetsh në Flet të Pukës. Mos të vijë prej fjalës së perbiane «kahë-lá(n)» mbasi forcëja ngrohet malt e në të pam?

kurtelë, *a* = tagan.

Shkoder, Korrik 1938.

(vijon)

SIK.

FOLKLORE

Lauta Bridashe

Arnaut Osmani

ARGUMENTI:

Krajli i xën rob tridhet agallarët — i shtje në burgje të thella — Arnaut Osmani shtihet i dekun — Agajt apin brimë — çika shkon tu krajli tue e lutë m' e shtë të dekunin në dhë — Krajli per m' e vertetue a është gjallë a dekë per mbas kshillit të nanës i xën Arnautit në zëmer prush e gjarpri e ban t' i kcejnë çikat më ruba të bardha gjith rreth e rreth. Tuekcy çikat Arnautit i qeshet buza — Rusha i rri gati e i mblon ftyren me rubë — e vajton para se të shtihej në dhë e i thotë: në kjosh se kurr m' u gjallë . . . çou njitash. — Arnauti çohet, leston me shpatë tue pré e damtue — liron shokët prej burgut e ia merr çiken krajlit t' u kthye shndosh në Jutbinë.

Lum e lum per të lumën Zot!
 Nû¹⁾ jëm kânë e Zoti na ka dhanë.
 Kur in kânë tridhet agallarë
 Paj në bjeshkë trimat paskan dalë,
 Kan nisë bjeshkët e i kan kerkue.
 Tridhet agët rob i kan xânë,
 Në krajli krajli i paska çue,
 Paj nand burgje thellë krajli i ka ngûjue.
 Ndej shtat muej në burg ngûjuet
 Per pa folë pa bisedue.
 Paska qitë e Muja paska thanë:
 — Pâsh i Zot more agaj qi u ka dhanë
 Taksiratë qi na ka qillue,
 Si na xuene në burg ngûjutë
 Na me shoshojnë bile me bisedue;
 Se na me shoshojnë edhe mos me folë
 Na mbaron kjo jeta e jonë —.
 E kan marrë kuvendin e kuvendojnë.

Arnaut Osmani e çka po thotë:
 — Pâsh i Zot, e shokë, si²⁾ u ka dhanë
 Si t' u thom ju per me bâ.
 Due m' e pí barin e dekës
 M' e marrë biimen ju e beritni,
 Çika e krajlit jû në derë u vjen —.
 E ka pí barin e fjetë po bjen.
 Të madhe agajt si po bertet.
 Çika e krajlit në derë po u vjen:
 Çë kini, agaj, qi po bertitni?
 A u ka ardhë 'i haber i zî?
 A u ka dekë kerkush ne shpî?
 As s' po keni me ngranë me pí?

Paska qitë e Muja i paska thanë:
 — Pasha 'i Zot, e çike, na ka dhanë;
 Kena boll me pí e me ngranë.

Edhe krajli tue na dhanë.
 Se né s' na ka ardhë haber i zî
 As dekë kerkush s' na ka në shpî;
 Por na ka ndollë një gjâ e ré,
 Era e tí nuk po na lën.
 Na ka dekë një agë ma i miri
 Sa çajren vedit s' po ia dijm —.
 Ka qitë çika u paska thanë:
 — Pak millet mue me m' a dhanë —.
 Fill te krajli çika ka shkue,
 I taksiratë, Zotni, na ka qillue:
 Një agë Jutbinet jetë ka ndrrue;
 Por jashtë m' e qitë në dhë m' e çue.
 Edhe krajli kish kujtue
 A thue shtë ka me më trathtue,
 Prap se prap na i ka besue.
 Tri taborre i ka gatue
 Në pranga³⁾ e kan shterngue,
 Jashtë në fushë e paskan qitë.

Ka qitë krajli nanës po m' i thotë:
 — Pâsh i Zot, e naue, qysh të ja bâjmë? —
 Çëka i ka thanë e nana kjo e zezë:
 — Hajt ti, bír, e Zoti të mejtë
 Kopilët turkut s' ja njet.
 Se me na marrë një kakî me prush
 E me zëmer me a vnue.
 Në kjoftë gjallë ka me mejtë
 Krajli çikës vjetë ju germue:
 I kakî, çikë, me prush hajt na e bjen.
 Kopilëne çika na pa kanë.
 Tri flamë në kakîni ja ka shtrua,
 Dy gisht zjarm në kryet e ka lmue;
 Paj në zëmer ia kish vnue.
 Po hiq të xetit s' i ka shkue,⁴⁾

1) per nuk. 2) per qi

3) Hekuro. 4) S' i ka mrrit qi m' e djegë.

Hiq per të gjallë ai nuk ki luejtë.

Nanes krajli i ka kallxue:

Hiq per së gjallit, nanë, s' ka luejtë.

E çeka i ka thanë e nana kjoftë e zezë:

— Kopilët ti turkut, bër, nuk ia njeh!

Hajt e merri tre gjarpna në një shullë,

Paj ne gjë e me ia shtë,

Ne kjoftë gjallë aj ka m' u ndije.

Krajli çikës ju ka germue:

Shpejt tre gjarpna, çikë me i bashkue.

Shpejt bre çika është fillue,

Mirë bre gjarpnat i ka kerkue,

Aj me kambë — tha — i ka zaptue

Aj me shqelma çika i shkelë,

Treve dhambët jau paska hjekë,

Edhe krajlit ia ka çue.

Edhe në gjë ia ka shtë,

Hiq prej vendit djali nuk ka luejtë.

Nanes krajli i ka kallxue:

Paj hiq per të gjallë, nanë, nuk ka luejtë.

Çka i ka thanë e nana kjoftë e zezë:

— Nuk ia njeh turkut kopilët!

Tridhet çika me i bashkue,

Ka 'i rubë të bardhë m' jau dhanë nder duer,

Me ja qitë rrotull me ladruë,

Rrumbullak ato t' i kcejnë

I anë mustakut gaz i merr

Në kjoftë se a gjallë ka me qeshë —.

Tridhet çika i bashkon me shpejtë,

Jau ka dhanë kaj faculetë,

Rrumbullak — tha — po m' i kcejnë

I anë mustakut po m' i qeshë.

Kqyr çka bënë ajo Rusha e krajlit!

Faculetën ftyrës ia qet.

— Hajt, moj Rushe, Zoti të vraftë!

Se i anë mustakut gaz i ka marrë,

Se ky s' kenka deké po kenka gjallë —.

Pashë i Zot e babe si të ka dhanë:

Të lutem ktej per me n' a hjekë,

Se goja kryma ju ka zatetë,

Se plot goja kryma ju ka m' ushë

Neper gojë janë tue i luejtë,

Aj mustaku s' ka si s' lot.

Kur po marrin në dhë m' e çue,

Çika krajlit m' i ka thanë:

— Pash i Zot, e krajle, kapidan!

A ka kënë a e ké ndije

Në dhë nierin lidht m' e shtë?

Se s' a xënë jeta e a krijue,

Lidhë ne kambë lidhë ne duer

Kush në dhë kend nuk ka çue —.

Njatëherë krajli e ka lirue.

A më len, krajl, pak me vajtue?

Se aj tu kryet ju ka pushue

Ka nisë vajin per m' e vajtue.

Po ti agë e more krajl!

Kurr në bjeshkë t' mos me dalë!

Kurr nder burra mos me rá,

Per në kuvend m' u kuvendue!

E robt per ty kurr mos m' u gzue!

Po, Zot, kush a u ka kallxue,

Se ké deké në burg ngújutë?

Po në kjosh se kurr m' u gjallë,

Po ne i thaç vedit se jé kânë,

Çou njitash, jo mos u çu mâ.

Per mbas fjalës si e ka vajtue,

Shpejt në kambë aga ish çue.

Deri më njizet i shkeu me duer,

Krajlit shpaten n' odë ia muer.

Shume nierin e ka damtue!

Per të lét krajli i paska pshtue.

T' anda hapsanet i ka rrendue,

Gjith hapsorët na i ká lirue.

Ik kush të mujshë në daçi me pshtue.

Krajlit çiken edhe ia muer,

Shokët e vet të tanë na i xuer.

N' at Jutbinë trimi ka shkue,

Gjith Jutbina a serue:

Atí i lumët se e ka fitue.

D. Aleksander Sirdani

Grabija e Kunes

Çudë per Mujin atë natë ish kanë,

musafir Muja s' kish pasë,

musafir daja i kish ardhë.

Me vesvese, dajë me fletë,

se shkau çikën po na e merr.

Ça i ka thanë o daja Mujos:

tuj u pjakë, Mujë, e tuj u shpjakë,

tuj u pjakë e më të t' të lanë,

tuj u pjakë e tutë t' të hie,

se per shaj vorrin me m' i ra

per tre vjet ethe (shkán) s' e lshojnë. —

Tha, i kish marrë gjumi me fletë,

e kish ardhë Llush Kapelliqi,

po i cakët çikes ne derë.

Kush jë ti, çika i ka thanë.
 Une jam probatini i Mujos
 se më ka çue teshat me marrë.
 Pjot me gjind soba na u ka mbushë.
 Vrafta Zoti bacin Muje!
 Shum i pat kumarët e uzdajët,
 kurrnja s' mujta me ja njoftë.
 Ja ka qitë teshat me i marrë;
 per mbas dore çikës ja ka gjitë
 më shpinë të gjokut e ka qitë,
 kastan shkau te m' i ka ardhë.
 Në fusha të verdha kur â kapë,
 tybe koftë drita pa dalë
 nji pash rrugë s' po due me e ba.
 Gjumi Mujos te m' i ka dalë:
 Çou, brë dajë, ty Zoti të vraftë!
 se shkau çiken te na e ka marrë!
 Tha, i ka hypë gjokut të mejdanit,
 mumurim toka kish marrë.
 Shkau Kunes shka i ka thanë:
 Kush â mbrapa tuj na ardhë?
 Asht tuj ardhë qajë daja i Mujos:
 a po tutesh, shkaut i ka thanë. —
 Tybe koftë, vendit me luejtë. —
 Kur ka dalë kundra shkaut,
 zjerm per goje shkau e tym per veshi,
 edhe të pakët dajës i ka ra!
 Ishte çue shkau kryet me ja marrë.
 Pâsh nji Zot, shkâ, qi të ka dhanë,
 Kunja shkaut te m' i ka thanë,
 ugju kryet per mos me ja marrë,
 tjeter dajë Muja nuk ka. —
 Ishte çue Sokol e Halili,
 m' i ka ra gjokut ne shpinë;
 mumurim toka ka marrë.
 Shkau Kunes te m' i ka thanë:
 tash kush â mbrapa tu na marrë? —
 Tash â tuj ardhë Sokol e Halili.
 A po tutesh, shkaut m' i ka thanë. —
 Tybe koftë, vendit me luejtë. —
 Tha, kur ka dalë djali kundra shkaut,
 zjerm per goje shkau edhe tym per veshi.
 Ishte çue shkau kryet me ja marrë.
 Amanet, çika i ka thanë,
 ugju kryet mos me ja marrë
 se tjeter vëlla un nuk kam. —
 Ishte çue Gjeto Bash e Muji,
 ka shterngue gjokun të mejdanit,
 ja ka gjitë patkojt prej çelikut,

ja gjitë thumat prej tumakut,
 ja ka gjitë frenin treqind okësh,
 i ka gjitë shalen gjashtqind okësh,
 me shpinë gjokut Muja i ka ra,
 mumurim toka ka marrë,
 edhe qiella po veton,
 bytym rruga zjerm po qet,
 bytym bari fjakë po ndezet,
 bytym dushku në tokë po bjë.
 Kunes shkau, tha, shka i ka thanë:
 Kush â mbrapa tash tu na ardhë?
 se vendi vend nuk â tu më xanë,
 se mumurim toka ka marrë!
 Pasha atë, shkâ, qi më ka dhanë,
 tash â tuj ardhë baci Muje;
 a po tutesh, shkaut m' i ka thanë. —
 Pasha 'i Zot, çikë, qi më ka dhanë,
 tha, mos me më ardhë pak si marre,
 qetu Mujen nuk e pres. —
 Ka dalë Muja kundra me shkâ,
 zjerm per goje, tha, shkau e tym per veshi.
 Cou, brë shkâ, tha, me liftue,
 mejdan para më ké fillue. —
 Tha, ka qitë shkau n' atë topuz te venë,
 kurrku ngat Mujës s' i ka vra.
 Ka qitë Muja në topuz te venë,
 në lug të dy krahvë ja ka gjitë;
 ja ka ba nji birë te vogel
 dymdhetë bjeshkë n' per te m' u dukë.
 Fyt ne fyt, tha, in kanë kapë.
 Shkau Mujos ça i ka thanë:
 namë të madh, Mujë, kena ba,
 se na qi ndejmë tri dit e tri net
 ka ngulë dielli tuj na këqyrë,
 ka ngulë hana kurr 'i grimë s' po ecë. —
 Tha, ju kan dhanë Mujos s' t perpjëtë,
 permys shkau, tha, te e ka qitë
 U ka britë Muja Zanave të veta:
 po ku jeni, moj probatesha,
 besë të madhe 'i më kenë pa' thanë,
 se na per së gjalli nuk kem ne të lanë. —
 Na nuk kenë, Mujë, ça me të ba
 se probatina të tyve u kemi pasë;
 po shqere doren në xhentë dollamës,
 qere thikë të helmajisme,
 shqerja shkaut ne nuk te zembres. —
 Edhe dekun shkau e ka qitë,
 në kurr 'i atë nu mund po e shtyen.
 Ka britë Muja Zanave të veta:

FOLKLORE

POSTRIBA

(Vijon prej nr. 49-50 fq. 209)

11). Domni

Po sa të lêhet Rraseku, rrjedhja e poshtme, ku ky shë shprazet në Kîr nisë Domni tue i u njitë një rrugës zik-zake e për mâ se një orë hidhet mbiënda katundi.

Ky katund, qi shkon me bajrak të Drishtit, por kryepleqsi në vedi, vëndin e ka shkamb, dhe të kuq edhe rreshpe, qi diku ulet diku çohet, por gjithnji në vijim të përpjetinës deri sosë ndër do mbaje për me dalë në bjeshkë. Si vrrini ashtu edhe bjeshka është e mbëlueme prej sa drûjvet. Si në vrrî ku shpijat janë, mâ e shumta, larg njâna tjetrës, buzë aravet ashtu edhe bjeshka ka disa tokë buke afër stânevet ku Domnorët dalin me verue me gjâ të gjallë. Veç me bujqesi merren edhe me djegje të gymyrit.

Bukurin e ketij katundi i a apin disa kashnjete të vogla, qi gjinden afër shpijavet.

Kashtylli, një shkamb i madh krejt qetë, në trajtë të njëj kështjelli, prej të cilit ka gjasë se e mori këtë emën, i so-ua në një fushalog, prej ku lanë sÿni në tri caqet e horizontit — veç veriut, qi ndalon Maranaji — si mos me pasë gjâ para deri në fund të Botës, qindron mbi këtë katund.

Shkân e mbyta edhe shkau po më mbytë. —

Na nuk kemi, Mujë, shka me të ba se probatina të dyve u kem pasë.

Briti gjokut një herë turqisht. —

I ka britë gjokut turqisht,

tre sahat lerg e ka qitë.

Bé ka ba Gjeto Bash e Muja:

nuk e lâ pa e çilë ne bark.

Ja ka gjetë tri zembra në bark,

ja ka gjetë tre toksa në bark:

nja ish kanë ma kuq se gjaku,

nja ish kanë ma zi se korbi,

nja ish kanë ma bardh se bora;

qajë i ziu kish pa' lftue,

se dy të tjerët ne gjumë kin pa' qillue.

Kan britë Mujos Zanat e veta:

Ty, Muje, Zoti te vraftë!

se treqind herë shpirti me të hie treqind herë shpirtin ta xierrin. —

Be kish ba Gjeto Bash e Muja;

ta kesh dijtë se asht keshtu,

ne kesh lanë per pa e xanë mik,

ne kesh lanë pa e xanë probatin!

Edhe këtë ta kesh pasë me veti

krejt dyrnjanë e kesh shtie nen veti. —

E këndoij Luc Kola - Porav (Pukë)

SIK.

Thohet se ky shkamb, qi nëpër një rrugë përpjetinë mund i delet në mbaje disi lehtësisht, motit shërbente si kalë, në kohë lufte.

Diftohet se motit të dyndës, njerzit e kësaj kohe, mënduen me e goditë Kashtyllin kalë, por tue e pâm se rrethohej shumë vishtirë, pse shumë i haptë, e lanë e goditën atë të Drishtit.

Domni qe pushtue prej Turqvet, para kalës së Drishtit, e cila qe gjuejtë me top prej një mbajes së Kashtyllit, qi është më afër me të.

Mi sa diftohet, duket se ky katund, ka qenë shumë i madh, sa me u njehë si qytet i kohvet të vjetra, por asgjë vjetërsije s' shifet, veç tepricat e murevet të një kishës mbi një sukore guri. Këjo kishë edhe sod mban emnin kisha e Shua-Prëndes. Prâ pajtorja e këtij vëndi ka qenë Shua-Prëndja, dita e së cilës deri tash 100 vjetë më parë kremtohej këtu prej banorvet, sikur sod ndër sa katunde për rreth

Domni kufizohet kah lindja me Urë-të Shtrejtë kah jugu me Drisht, kah prëndimi me Boks, prej të cilit e ndanë sheu i Rrasekut e kah veriu me Sumë.

Përmbledh katër lagje: Milan, Domën, Plishtë e Derraj, me gadi 50 shpija e më se 400 banorë.

Milan është një lagje 23 shpijash, poshtë në bregun e Rrasekut, buzë sa aravet e livadhevet. Prej shtërngice a ndoshta me pasë jetesë më të lehtë tash 70-80 vjetë u ulën e xunë vënd këtu të parët e këtyne shpijavet.

Duket se dikur e popullzueme ka pasë shkue me lagjen e Rrasekut (Boks), pse është një fill me të, veç e dame prej sheut.

Këtu janë trojet e vorret e të birët e Hysejn Kurt Mustaf Oruçit, fisit Ali = Nenani, qyshë në luftën e Ballkanit në vjetin 1912.

Kur Mali Zî mësyni Shkodër dy djelmët e Hysejnit, Haxhija e Bajrami n' besatuen mos me e lëshue shpija për së gjalli e me mbloche municion për me luftue e me dekë mbrënda shpisë së vet.

Ushtrit malazeze mbassi thyen në disa vënde ushtrit turke e shpëtare, rrethëlugut të Rrasekut e i u afruen kësaj shpi. Dë vëllaznit n' urdhnuen dy fëmijvet të vet — djalin Haxhi e vajzë e Bajramit — me u bashkue me karranin e djerzvet, qi ngitte pa i a dâ me hi në Shkodër.

Po i Malazezët me dâ malsorë, prisë të këtyne i u afruen kësaj shpi dy pushkë krisën prej dy arret të shpis n' ushtin anmike, Bajrami nalt në derë t'ojës e Haxhi poshtë në derë t'ahrit. Qindrec e këtyne dy vëllazënvet, qe aq e madhe sa gjithkah u hap lajmi se çka po bëhej në bregun e Rrasekut, në një shp. të vetmueme.

Këjo gjë i vojt në vesh edhe djalit të Nikollës që komandonte ushtrit e Malit-Zi. Në të tana anët ushtria anmike e qarkoi këtë shpë e në fund dikush tue hypë mbi pullaz e tjerë tue bërë yryç, dikur muejtën mbas një luftimi gadi 48 orësh me i mbytë, Bajramin me pushkë prej së nalti e Haxhin me synjija, mbassi kishin pasë lanë para shpije e mbrënda shumë të dekun e të plaguem.

Domën e Plishtë janë nalt, që thirren edhe e para mehallë e Poshtme e e dyta mehallë e sipërme, një kufi në mes të tyre mund thohet se është kodra e Shna-Prëndes. Secila prej këtyne të dyjave kanë ka 'i xhami në vënd.

Derraj është kah veriu në një gropinë kund mësë gjysë ore larg prej këtyne dy të mbramevet. Këjo mundet me u njehë si në vënd, si një katund 6-7 shpijash të vorfna.

FISE. — Tri lagjet e para banojnë prej dy fisevet të mëdhaja: Dom-Priftaj e Ali-Nehana. Dom-Priftajt janë aras, që askush s' din me tregue se qyshë kur janë ardhë këtu e Ali-Nehanajt kanë ardhë prej Krueje bashkë me ushtri turke si rojtarë të këtij vëndi.

Dom-Priftajt dahan në tri degë: Kurbashaj, Dem Canaj e Licaj, të cilët për atlosh mbajnë njëfarë Dom Tomë Prifti. Licajt thohet se nuk kanë një vëllë me dy tjerat, por e ardhun prej Pogë, shumë kohë mbas pushtimit turk. Lici, mbas ëmnit të cilit u thirrë bijnija e tij, mbetë jetim në Pogë e ëmë tue mos muejtë me ndëjë atje e vejë erdh me gjithë djalin gjini, Lici tue qenë se zë vënd bii dajavet, Kurbashaj, i u pshtet këtyne tue u njehë njëj gjaku me ta.

Diftohet se Dom-Priftajt edhe para kohës turke ishin në zë e mbajshin parin e këtyne anavet. Thirrshin me këtë ëmër, pse prej këtij fisi baheshin priftët, që shërbejshin si fetarë në këtë vënd.

Thohet se ky vënd e mori ëmnin Domën, prej fjalës Dom, prej të parit prift, i cili pat predikue fën krishtëne; më së pari vëndi ku banoi ky e mundej mbarë katundi.

Tregohet se ky vënd që marrë me gjak prej Turqvet, të gjithë banorët ikën veç Dom Tomë Priftit, që mbante sundimin e këtij vëndi. Dom Toma me shpresë se prap do e zotnonte këtë vënd, u mësheh ograjavet, shpellavet e zgaurravet të kështejavet të mëdhaja. Për me tutë Turqit, që t' a lëshojshin këtë vënd, pa i a dë aty këtu ndezte zjarmure. Tri vjetë qindroi kështu e në fund tue pëm se kush s' po e ndiqte me i ndihmue me pëzënë anmikun u dorzue e me gjithë këtë prap mori parin e këtij vëndi.

Ky vetë a por ndo 'i djali i tij u bërë Kir-bash (e prej popullit Kur-bash), fjalë turqishte domethanja e së cilës kishe me thanë se është kryetar i atyne çetavet, që ndjekin cubat, komitat, kaçakët, të cilët s' e lanë vëndin në qetsi.

Kështu bijnija e tij u thirrë Kurbashaj.

Kishe me thanë se Dem-Cenajt shumë më vonë

u shkëputën prej Kurbashajvet me u thirrë kështu prej ëmnit të ndonji burrit në zë të këtij katundi.

Ali-Nehanajt, që janë ardhë prej Krueje, me pushtimin e këtij vëndi prej Turqvet edhe ndejn në shërbim si rojtarë, si u tregue më sipër dahan n'Oruçaj e Kurt-Isufaj. Edhe me këta janë smër disa fise, që s' dihet se kah janë ardhë. Ndër ta janë Bracajt, të cilët dikush i njehë nipa bije ardhë prej Kraje, si Licajt ndër Dom-Priftaj.

Në Derraj banojnë Haxhi Derrajt ardhë prej Stale, që të vjetër sa s' din kush me tregue se qyshë kur janë këtu. Një degë e tyre thirret Canaj.

Se sa me rëndsi ka qenë ky vënd ndër kohët para Turkut e se sa i vjetër është këtu fisi Dom-Priftaj po bij këtë gojdharrë:

Prej një plaku kam pasë ndigjue se dikur në Domën sundonte një burr i përmëndun, që kishte katër djelm. Një fuqi e huej erdh e e pushtoi këtë vënd shumë kohë para Turkut. Me vrasjen e kësaj turri tue luftue shi n' atë ditë prej këtij anmiku, njëni djali pa-drejtësisht, ndoshta pse jo i madhi me pasë gjë e mall prap edhe sundimin në dorë të vet u bërë me anmik edhe ndiroi fë. Dy tjerët t' idhnuem për këtë gjë u çuen kundra tij edhe kërkuen me e mbytë. Ky për mos me i loddhë një e tillë gjë, u largue prej vëndit të vet përkohsisht edhe mori krahin e Malit-Zi, ku me kohë u bërë i parë mbi këtë vënd. Pushtuesi tuk e mori vesht këtë punë, u lëshue kundra vëllazënvet, të cilët prej frige pa u pëm me shoshonë, në kohë t' ikjes njëri zë vënd ndër rrethet të Shkodrës e tjetri kah lindja shumë larg prej vëndit të vet.

Me largimin e këtyne dy vëllazënvet, i thirrur prej pushtuesit të vëndit erdh në Domën, por ndëj pak kohë, pse vëllau i katërtë, që po rritej, kur këjo fuqi u largue e tjetra i a befë, çoi peshë popullin kundra tij, e përzë, tjerët, që erdhën s' i la me u afue edhe mori në dorë të vet parin e Domit në kambë të t' et.

Të tre tue pëm se kambën e tjetër s' po munde zëjshin, shkuen prap kah kishin ardhë. Prej atij, që shkoi kah të lemit rrjedhin Gje Markajt të cilët shumë më vonë, mbas pushtimit turk erdhën e zënë vënd në Mirditë. Prej tjetrit që zë vënd ndër rrethet të Shkodrës, janë Busatllit e prej atij, që zë vënd në Mal të Zi, janë sunduesat e këtij vëndi.

Por dikur tjetër me pat tregue se aji i Malit Zi s' muejtë më zënë vënd më atje pse si i huej pat qenë pëzënë, me pat kur aji vërë la sundimin, për me ardhë në Domën. Atëherë zë vënd kah Malsija e Madhe, poshtë bregut i qeni, ku që bërë i parë, e një prej banorëve të tij, u bërë aji fuqishëm sa shtrë në vënd jo vetëm prej Postribën, por edhe shumë krahina tjera.

Prej këtij të voglit, janë ata që thirren Dom-Priftajt, të cilët jetojnë sot në Domën, me disa tjerë të shpërdarë andej e këndej.

Toponomastikë:

A.) Abi Gryaë-Fturk. Arrza (tokë buke, në bjeshkë). Athi (tokë buke, në bjeshkë).

B.) Bokë Lugje. Bokë Kambsh. Brascë (tokë buke, në bjeshkë). Blini i Cau Mustafës (mriz). Brija e Mullinit.

C.) Carinë (tokë buke).

D.) Dralqi (tokë buke).

F.) Fojleta e Veli Halilit (mriz). Fusha e Kajushit. Fund-mbas-krand (tokë buke). Fusha e Veli Bracit (tokë buke). Fusha e Gjatë (tokë buke). Fusha e Frashnit (ara të vogla). Fusha të Mëdha (tokë buke, në bjeshkë). Fusha e Kishazit. Fusha Rradhavit. Fusha e Mihajt merá e diku edhe ara të vogla. Frataj (kashnjet). Fusha e Mullinit.

G.) Gryka e Gurthit. Guri Biell. Guri i Kuq. Gropa (tokë buke). Gëlqere (tokë buke). Gurrat e Qerretit (krue i mirë). Grykë Burgje. Gryka shpatinë. Guri i Qafës. Guri i Mihajt shkamb. Gurra e Garucit (uj për valitje). Gryka e Vogël.

K.) Kroni Pudërkë. Kroni Thanë. Kroni i Paulis. Kroni i Domnit (të tanë katundi mbushë me pikëtu). Kroni i Karanilit. Kroni i Arrzit. Kroni i Gurravet. Kroni i Kashtyllit. Kroni i Paës. Kroni i Qarrit. Krue Fik. Kroni i Vjetër. Kroni i Gjarpnit. Kroni Mavrecë. Kroni i të Mruem'e Kroni Plishtë. Kopështi Riekal. Kiri. Kodra e Kaçës. Kodra e Shalës. Kolra Kurbashe. Kodra e Gëlqarevet. Kasull (tokë buke). Kuptri (tokë buke). Karanil (tokë buke, në bjeshkë). Kalbçë (tokë buke në bjeshkë). Kaçë (tokë buke në bjeshkë). Krevas, krue. Kashnjeti në zall. Kashtylli. Kisha e Shna-Prëndës, troje.

L.) Lamë Shkallza. Lisat në Rribë. Lpudër (tokë buke). Lejthizë (tokë buke, në bjeshkë). Livadhe (tokë buke në bjeshkë). Lugu Qerret (tokë buke). Logu i Kashtyllit.

M.) Mbaja e kishës. Mbaja e kodrës së Zezë. Mbaja e Pullasit. Mbaja e Vogël. Mbaja e kryeziut. Mbaja e Burgut. Mbaja e Marka Lleshit. Mbaja e Turrit. Minaq (tokë buke). Mjeshtre (tokë buke). Mavriq (tokë buke). Mavrecë, ograjë. Mal Garuse (tokë buke). Mbaja Nder-thanës. Mbaja e Pallavet. Melaj, kashnjet i vogël. Mli-Shpellas, kodrinë. Mbaja e Qetës së keqe. Mbaja e Gurthit. Mbaja e Shënd-keqit. Mbaja e Iballes. Mbaja e kakithit. Mbaja e të Mru-

mevet. Mbaja e Lam-Plakut. Mbaja katalije. Mbaaj e karanilit. Mbaja Serri Plishtë. Mbaja e Bradës. Mbaja Gryk-Fturkut. Mbaja e Jeremis. Mbaja e Thermes. Mbaja e kashtyllit. Mbaja e Qetës së Bardhë. Mbaja e krekcës. Mbaja e Qylykokut. Mbi-Milane, shpatinë.

N.) Nën-Udha (tokë buke). Nën-Shpijaj, kashnjetë të vogla.

P.) Paulija, shpatinë. Plishte (tokë buke). Pusi i Pallavet, gropinë. Prroni Qerret. Prroni Plishtë.

Q.) Qafë Thanë. Qaf-Qarr. Qaf-kashtyll. Qafa e Thut. Qaku i Ujkut. qukinë. Qafa e Shna-Prëndës.

R.) Raxhaj (tokë buke e kashnjet). Rrasëku. Rrasiqe, toës gërdhatë, merá.

S.) Skjepi i Shalës, shkamb. Skjepi Thanas, shkamb.

Sh.) Shpella e Mëndrës. Shkambi i Kiq. Shkozë Bardha. Shkalla e Davidhit. Shkamb Shullani. Shkrep Gryk-Fusha. Shala (tokë buke, në bjeshkë). Shkamb gars. Sakamb Caf Isuf. Shpella Ise (Hysejm) kolës. Shpella Gryk-Fusha. Shkamb i Trofkavet.

T.) Turr zabeli, mbaje. Turre (tokë buke). Tu Thana e Demit, shpatinë. Tu rrijnë Brudet, vënd me shkambij. Të Mrueme, prozhëm. Tu kërset Rrasa (në Pauli. këtu është një rrasë e madhe, së cilës me i rë ep një krizëm të fortë. Me zania e saj, qi jehon nëpër këtë lugajë në dy brigjet e kirit, në Drisht (Amara) rregulloheshin t'aratisunit dikur. kur t'aratisunit kërkoheshin prej qeverris ose ndonjëni kërkohet me u vra për gjak a gjat tjetër, një grue shumicën e herës, delte e rrahte në këtë rrasë e prej mënyrës së të rrahurit, qi epte tingllime të ndryshshme, fort a lehtas e tjera, mund lajmohej se çka kishte ndodhë, kishte i dëftohej t'aratisunvet me u largue andej a me ardhë tu shpija e për sa punë tjera.

Th.) Thut, tokë buke.

U.) Ura e Rrasekut (e prishur prej shant. këte e pat goditë guri Dul Hoxha; më vonë mbassi e prishi Rraseku e goditi çementje Junus Maja.

V.) Vorret Dërgut. Vëneshtë, vradh e kashnjet. Vá-Lop 'e tokë buke, në bjeshkë. Vau i Qevet.

Xh.) Xhamija e Sipërm. Xhamija e Poshtme.

Z.) Zabele (tokë buke). Zyr-keq (tokë buke).

(vijon)

HASHIM KOPLIKAJ

Pershtypje udhtimi prej Shkodrës deri në Ulqin

E pregatitun më së mirit tash sa kohë «Shoqnija Rozafat» një shoqni e njoftun në të gjithë Shqipërinë qi punon e vepron me mish e shpirtë tue u-sakrifikue në çdo mënyrë, vetun qi t'i nëzisim rinis ato ndjenja, të cillat i a bijnë t'ambel jeten e perditëshme të tyne, d.

m. E muziken e drumen, caktoj të bajë një shetitje deri në Ulqin.

S'është nevoja qi të flas më gjatë për këtë përkushim mund t'a dinë kontributin qi ka dhënë burdoherë nder arte të bukura.

E shpënde qysh në dritat e para të mën-

gjesit e gjithë shoqnia e perbame prej 30 djelmoçash, në krye me Z. Z. Gjon Shllakun e Luigj Dajçin, plot gëzim rreshtohen te dera e sajë. Automobili nder kaq vjen, të gjithë rregullohen tue marrë me vedi veglat e tyne.

Të mbrritmen në skele shofim motoskafin i cilli po pritëte. Kësaj herë udhtimin kishin caktue t' a bajshin neper det.

Mbassi patme hye mbrendë, tue i a thanë kangës, motoskafi filloj të çajë valët shkumbuese të Bunës. Gëzimi qi gufonte prej zemrave të djelmoçave s' është gojë me u tregue. Mbas do kohe na duel para vaporit tue u ngarkue të gjithë në te. Dreken e hangëme në Pulaj. Tue kenë se moti ishte fare i keq. Adriatiku s' mund t' u kalote në kurnji mënyrë, e ne na-u desht me u-zhgarkue m' at anë të bregut jugoslav. Me një herë i a behne automobilat të cillët ishin kenë të lajmue e na muerne të gjithëve.

Tue u pasë ndalue pak në një farë vendi, qi u-quete Shtoji i Ulqinit, pám një burrë vigan të veshun në petkun e malcorit t' onë. U ndaluem, ndezme ka 'i cingare me te. Pëshani kur i thamë se jemi shkodranë e riga lotësh i shkuen gjatë bisedës së tij të prekshme. Fli-tëte shqip, një shqipe të thjeshtë e të kulluetë e gjithë zakonet shqiptare i kishtë ruejtë të paprekuna. Fjala e tij e fundit kúr u-ndamë kje: A po byrni të gjithë si jeni burra me ka 'i kashatë bukë e çka na ka qillue.

Insistoj der rë fund me këto fjalë, zemrat na u-piklluene të gjithve sa ishim aty, por mâtaper u-gëzuem se Shqiptari nonse larg atdheut të tij, nderen, besen e lumnín, tri vir-tyte të shëjta qi e kanë karakterizue gjithmonë i kishte rujtë e gjithnji i ruete.

Kah mbramja mbrritme n' Ulqinin e bukur. Konvikti ishte kenë rregullue per ne. Mbassi u-zhgarkueme të primun prej drejtorit shkuem në konvikt tue lanë tesbat.

Me gjithë se lodhë prej atij udhtimit aqë të gjatë, orkestra nisi të bín mbas buke tue mbledhë per qark të gjithë popullin e Rivierës qi kishte dalë me shetitë. Të Dielen shkuen te kisha e Ulqinit, ku Dom Ivo Bosciç mbajti një fjalim aqë të bukur, sa na preku të gjithëve shpirtnisht; mbassi mbaroj mesha u-nisme per në qytet tue marrë drejtimin kah bregu i detit, ku u-lame të gjithë. Në mbramje vazhdoj gjithnji orkestra porse shumë mât e bukur d. m. th. e percjellun prej zanit t' ambel kumbues të sopranes të vogel e të njoftun zojushës Aneta Shllaku. Kah e vona filloj danca me një shumicë qiftesh të zgjedhuna.

Të Hanen tue kenë se ishte festa e Zojës shkuen në kishë por kësaj rradhe muerem me vedi edhe armonikun, tue u-thanë mesha kori i formuem prej shumë djelmoçash të grupit këndoj per mrekulli, tue kënaq popullin e Ulqinit, tue kenë se ishte hera e parë qi pondigjojshin n' at mënyrë. U-kënaqne sa s'dojshin me na lëshue tue na lutë qi të rrijshim per disa ditë. Prap në mbramje orkestra rá tue vazhdue deri vonë mbassi ishte nata e fundit. Të gjithë popullit t' Ulqinit i dukej një keq-ardhje per largimin t' onë qi do t' u bâte ne e nesre.

Gëzimin qi ndimë e pritjen qi na bânë, kurr s' kemi me mujtë me e harrue.

Të Marten n' ora 6 në mëngjes na pritëte vaporit në skele. Një shumicë popullit kishte dalë me na percejellë. Mbassi hyme mbrendë, u-nisme me një pershtypje të thellë kujtimesh.

Deri me zhdukjen e vaporit populli perndetetë pa ja dá me facoletë.

Tek e mbramja mbrritme n' atdhe t' onë të kënaqun e shumë këndend per një pritje të pamendueme n' at mënyrë.

Shkodër 17-VIII-1938

D. DEDAJ

Shtylla e lexuesave

MARRIM E BOTOJMË:

I.

Fënert e Detit e nevoja e tyne

Disa vjetë mât parë më bje rasa me bânji udhtim neper detë me anë te një barkës shqiptare. Dirigjuesi i barkës ishte një Shqiptár Ul-

qinak, i shkollë i emi. Niseni nga limani i ynë, porse filloj me të terrë. Barka, mbassi nisi t'i largohet bregut fillon m' u lëkundë. Mbassi bâmë mjaft do rrugë. Kapidani i anijës matë sa mil rrugë kemi t'amë.

Ishtë tërë. Barka ecë me shpejtin e zakonshme. N' at terrinë të madhe, duken s' largut disa drerë me ngjyrë të ndryeshme. Një mari-

nar m' afrohet e më tregon se ato janë fenerët e limajvet. Me dorë mandej m' i tregon me rradhë fënerin e Ulqinit, e pak më andej at të Valdanozit, Tivarit, Budves, të Kotorrit etj. etj. Me anë të këtyne fënervet, më tha marinari, dijmë se ku jemi e se në çë limâ me hye.

Kjo gjâ, nuk më terhoqi aqë tepër vrej-tjen, mbassi kishe pasë rasë me bâ këso udhti-mesh edhe me vaporre e me pamë këso fëne-rësh. Si njeri i pa i interesuem në kët çeshtje, nuk me kish shkue as në mënd me pyet se çë rrol losin ato fënerë. Po kësaj herë m' a hoq vrej-tjen Kapidani i anijës: Ky mbassi hapë harten shikjon, shikjon fënerët e detit, dhe atë-herë u ep marinarëvet urdhnat e rasës. Kapi-dani, kuer pë se kjo gjâ, po më terhjekë vrej-tjen, më shikjon një herë e me një ton si të rëndë siellet e më thotë:

«Këjo është një harito që na detarët, pa të e pa busull, s' kemi kah të kalojmë.

Që sa rëndësi i ka dhënë bota fënervet të «detit. Kështu janë edhe ndër harito të tjera, «aty ku ka punë marina. Të gjitha këto pika «të kuqe që shef ndër bregje, të gjitha këto, «janë njato fënerë që po i shef, dhe që dalin «nji mbas nji. Mbas këtyne, shkojmë pa frigë «se ndeshim kund, sidomos ndër netë pa hânë. «A shef ndo'j vend që mungojnë këto shenja «në ket haritë? Veç në bregun e Shqipnis. «Qe, kurrnji s' e kena! Tesh u bâ aj i limânit «të Durrësit. Po s' kjenë këta, naten s' ké si «hynë në limâ se ndeshesh për mal! A të vjen «keq pra kah shef këzha harito, deng e për «deng me fëner, dhe na shqiptarët, nuk i kemi!

Fjalët e Kapitanit më tronditen shumë shpirtnisht. Me 'i herë u hjedha në mendime, por Kapidani, nisi prap me vazhdue:

«Na jemi hyqym (Shtet) i rí. Ke- «na shumë punë për të bâ. Me gjithse «po të shikohet puna hollë, diçka ke- «na bâ edhe na. Limani i Durrësit, «s' ka të paguem. Të këqyrim teshti, «zëjen t' onë, na ulqinakët. Barkët që «na kanë mbetë ndër duer, s' ka me «shkue shumë e kanë me mbarue. Djel- «mët t' onë, mâ mirë preferojnë të «kapin ndo'j punë tjetër, se sa të «hyejn nepër barkët. Vaporre, s' jemi «të zotët me bâ, se mungojnë inisja- «tivat. Shto edhe konkurrencën e huej «me vaporre të mëdhaj, s' na lën me «marrë frymë . . . Shkurt na hajmë «bukë e gjak . . .

«Barkët t'ona të shkue shme kanë «kënë lavdija e shqiptarëvet. Me ata «barkë, prekshim limanet e Afrikës, «rrrokshim Adriatikun, Egjën, Jonin. «Sod, kalen ato tonë. Ç' na gjâ per- «parçj dhe na jemi në dëradencë për «diçë! Ej melet!

II.

Që këto janë fjalët e kapitanit t' anijës. Fjalët e tija, të daluna nga shpirti, më tronditen në themel. Me të vërtetë ulqinakët marinarë, hjekin të zín e ullnit me fitue kafshaten e bukës. Mjafton me bâ disa udhtime me ta,

Hartë detare e zvogëluar. Pikat tregojnë fënerët e detit.

edhe me pamë sa keq hjekin. Të mendojmë netët me furtunë, netët e këqija. Mjafton me kujtue mbytjet që po shkaktohen shpesh të cillat po rrenojnë sa familje. Në fund, të mendojmë edhe fitimin q' i bjen me nëdà seicillit. Mjer' ata, sa marrin per një udhtim, mbassi në të, kanë pjesë edhe tregtarët me që janë pjestar të barkës.

Detyra e qeveris, asht me i ndihmue e me i perkrahë.

Mbas mendimit t' onë, mâ parë do t' ishte instalimi i fënervet neper limajet e sidomos në Bisht të Pallës, Patuk etj. Mjaft mâ në terr një mori bregut, me ato pak limane pa fënerë. Të mendojmë se këjo mungesë si na paraqet para botës mbarë. T' a kursejmë ku dubet fondet, por jo këtu. T' i gjëjnë menyren Qeverija me i ndihmue edhe anijetarët t' onë. Mos t' a lëjmë me humbë kët zëje. Mënyra si është nisë, prej vedit do të shqimet edhe këjo zanatë prej dorës shqiptare. Pra është mëkat. Prej 100 e ca barkve që kanë qënë deri në luften botnore, sot s' kanë mbetë veç 30 që numrohen me gisht.*

Këmi shpresë se Qeverija Mbretnore, s'ka me u kursye.

Argumentat t' ona, edhe me botimin e hartës mâ nalt, kanë me i vjeftë Qeveris e cilla besojmë se s' ka m' e lënë kët çeshtje në heshtje.

SHKODRANI

* 1) Ali Velia (400 ton.), 2) Flora (250 ton.), 3) Besniku (ton. 150), 4) Lirija (150 ton.), 5) Bukurija (120 ton.), 6) Shkodra (ton. 120), 7) Hyll' i Dritës (ton. 120), 8) Vll. Luli (120 ton.), 9) Llampo (120 ton.), 10) Selim Tyli (120 ton.), 11) Adriatik (100 ton.), 12) Hidaverdi (90 ton.), 13) Rilindja (90 ton.), 14) Bet Bleta (90 ton.), 15) Misiri (80 ton.) 16) Muradije (70 ton.), 17) Fieri (70 ton.), 18) Bregu i Detit (70 ton.), 19) Burreli (60 ton.), 20) Skenderi II (50 ton.), 21) Agimi (50 ton.), 22) Lidhja (50 ton.), 23) Sokoli (55 ton.), 24) Papagali (45 ton.), 25) Cen Mujushi (45 ton.), 26) Bregu i Detit (40 ton.), 27) Haki Kapidani (40 ton.), 28) Jeta e Ré (35 ton.), 29) Alush kruçi (25 ton.) e 30) Dielli (25 ton.).

NË HIJE TË ROZAFATIT

Dy banka të reja në Shkoder

Edhe pak dit e dy degë të reja bankash kanë me hapë dyrt e veta në qytetin t' onë, dega e Bankës Bujqësore të Shtetit, e dega e «Banco di Napoli» «Albania», nëpunësat janë emnue e disa prej tyne edhe kanë mbërrijtë, lokalet — në qendra mâ kryesore të qytetit — janë xanë, e nuk pritët veçse adaptimi e permirësimi i tyne per të bâ perhejrimin e per të fillue veprimet bankare. Ky lajm ká prodhue knaqsin mâ të madhe nder të gjitha qarqet bujqësore, tregtare e ekonomike të vendit t' onë. Kemi pasë rasë m' e theksue edhe tjera herë nevojen e madhe per hapjen e një degës të Bankës së Bujqësis në Shkoder, mbase deri tash fort i vogël është këne veprimi që është mujtë m' u shvillue në qarkun e Prefekturës s' onë neper mjet të kryeqendres së Tiranës. Jo vetem korrespondencat e shumta që u lypshin e bájshin akordimin e kredis fort të vshtirë e të merzitëshem, por edhe mund të thomi se deri tash bujku i ynë, pergjithsisht tuj folë, as nuk ká pasë dijení per ket institut shoquar të krijuem ekskluzivisht per të miren e tij. Bujkut t' ynë — msue me jetue nder kthetrat e párgishme të kamataxhiut e me pague nder shum rasa një kamatë deri 100 % a edhe mâ teper — nuk u bâte me besue çka ndite me veshë se është e mrapa mund të gjëte kredí vetem me 7 %, një interesë këjo që per të ishte një si me i thanë «na t' a fali».

Por tash jemi sigurtë se me propaganden e dobishme që drejtuesat e zot të degës nuk kanë me mungue me shvillue në popullin bulk, zani Bujq, perftoni prej kredis së Bankës Bujqësore që per gjith mjet Drejtorija e Bankës shon neper flitet e «Ekonomis Kombe» nuk ká me jehue mâ në pyll, bujku, shvillue një herë e pergjithmonë prej thojve mizorë të kamataxhiut, ká m' u vùe per udhë të permirësimit të vet ekonomik, ká m' u shtue prodhimi i bujqësis, e të gjith e dijm se ky permirësim don me thanë permirësimi i gjendjes ekonomike të Shqypnis. Por bashkë me Bankën

lypet të bashkëpunojnë edhe të gjithë njata që janë në kontakt të ngushtë me popullin bulk: Kryetarët e Komuneve, famullitarët, msuesat, pronarët. E n' kanë tjetër edhe Drejtorija qëndrore e Bankës duhet t' i api degës së Shkodrës fakultete të hapta për akordim kredinash përpjesisht në shkallë më të gjatë se nder vendet tjera. Duhet të merret para sysh se bulku i Prefekturës së Shkodrës është nder më të vlefshmit e Mbretinës. Gjendja e tij jo aq e shëndetshme si nder disa tjera krahina, konfigurimi i malit, inondatat e padame që e çojnë në një shkallë më të dhimbshme të drurit, e bëjnë këtë të detyrë në mënyrë të posaçme për kujdesin e administratës ekonomike e prandaj edhe të perkrahjes së Bankës.

Një vlerë tjetër të rëndësishme, në mos edhe më të madhe, ka të hapurit e degës të «Banco di Napoli-t». Të gjithë e dijmë gjendjen e anjerueshme që ka pasë vojtë — përgjithsisht në Shqipëri — klasa e detyrësive, sidomos ipotekarë, klasë që përbatë një peshë dermuese në situatën ekonomike, kaq sa mos të nderhytë qeveria me ligjen providenciale të moratorium-it, populli po shkote drejt një katastrofe ekonomike. Të përmbledhunit e huadbanjes në pak durr, në fort pak durr, edhe t' atyne që e ushtrojnë në një masë t' arsyeshme «së e nep Kisha», e kishte lshur popullin në mëshirën e një klase të privilegjueme. Të gjeturit e kreditit, sidomos mbas shpalljes së moratorium-it ishte bërë një gjë problematike në vendin t' onë. Mbas sodit krediti për që do njëri të ndershem e serjoz e që paraqet cillësinat e kerkueme nuk ka më kënd më një çashtje e përzgjedhshme, e sidomos ka më mujtë m' u pasë me kondita kaq të favorshme sa nuk ka ndodhe kurr në vendin t' onë. Neper mjet të Bankës Kombëtare e të «Banco di Napoli-t» çmimi i kreditit ka zbritë tash natyrisht e lehtësisht në njat sasi sikur ushtrohet në të gjithë botën e gjytnue me e që legjislatori shqiptar neper mjet të ligjës së moratorium-it e ka pasë për t' arsyeshme me u imponue huadhanesave të deratëherëshme.

Neper mjet të hapurit të këtyne dy bankave të reja një levizje e re kapitalesh po xën fill në vendin t' onë, e është për t' u shpresue se inicjativa private, deri tash mjerisht teper

e ngurrueme e mrapanike, ka më dritë me përfitue për një krijesë të re burimesh pasunore e kështu për një përmirësim të përgjithshëm të gjendjes ekonomike.

Populli shkodranë përshndetë me gzim të hapurit e ktyne dy institutave mirëmerituesë e gjenë rasë për më shfaqë ndisinat e veta eva-rije Qeverisë Mbretnore e s' bashkut edhe aleatës e mikneshës s' onë të madhe, Italis Fashiste, për ndihmën e perkrahjen e dhanun.

Per me largue të keq

Tregti. — Tue shikjue vllan e vogel në djep, që ia kanë prurë dhantë tash pak kohë, Tina mendon me atë mendën e vet . . . «Përditë po vjen tue u rritë, ky vllë i vogel, e mos ndodhin që me më xënë e me më kalue mue? . . .»

Por baba i a pret në gjysë mëndimet e saja: «A din ti se Ndreka e don fort ket vllan t' and të vogel e kishte me dashtë me e blë për pesëqind frank! . . .»

«Jo, babë, nuk është mirë me e shitë vllan t' em të vogel kështu! . . .»

«Ky është edhe mendimi i em» thotë baba që knaqet për zemer të mirë të vajzës së vet.

«Mos e shit! vijon Tina . . . Prit edhe një t' muej a dy e Ndreka ka për t' a pague më mirë . . .»

* * *

Ajo (xeshem). — M' a blejë më një pellçe! Tash sa vjet që më rrënë, me rrëna e kaçë rrëna, herë një s' herë një tjetër, më nderlikime fjalësh. Tashan dhelpej je!

Ai (për xë). — Si thue se am dhelpej, por nuk e thue për mend.

Ajo (me idhënim). — Përnjimend fort bilë.

Ai (si gyp). — S' mundet me kënd . . . E se po t' ishte ashtu si thue si . . .

Ajo (s. s.). — E çka? . . .

Ai (s. s.). — . . . Kishe me më rrëpë për së gjallë.

KËSHILLI I MJEKUT

Per nanat e reja

Hygjenija e syvet: - Me mprojtë një të mirë «si driten e syvet» . . . a nuk është këjo një thanje që na difton se s'është fort na e çmojmë të përmirësimit të syvet e kujdesin që na do të kemi për to? . . . Por mjerisht s'është prind që nuk e kanë aspak ket kujdes! S'është nana e ushqyese fëmijsh, të mbajtuna keq, vëjnë prej oftalmis! S'është fëmijë me sy tanë gloç, me kapakët e syvet të kuqun e t'ajun, që me pak kujdesu ishte mujtë m'u pritë të gjitha këto të këqija! . . . Ishte dashtë me pasë kujdes një herë që mos me i lanë me ferkue syt me gishta që nuk janë kurr të pastër e që nësin mikrob, si kurr staphylocoque, e shkaktojnë kongjuntivite e plot smundje tjera. E kishte mjaftue mandej me u kujdesue me ua lë për ditë syt me ujë, të vluem përpara: e për ky shërbim nuk është edhe aq i vështirë!

Miopija - Shumica e njerzve nuk lënë miopë (mos me mujtë me pë larg) por bëhen mandej mrapa. E gati n'atë përdhë kohë që është fëmija nxanës (prej 6 deri në 12 vjet) që e mërr ket smundje: ka 'i herë prej dritës të pamjaftueshme, ka 'i herë — e këta ndodhë më shpesh — pse nuk është mësue fëmija me ndëjë mirë: ai k'është voglue kahpak kahpak largësin prej synit të vet e të librit; është përmbyse mbi tavolinë e më fort në njandë anë se në tjetren. Tashti është punë e lehtë, e thoni edhe ju, me pritë ase me i dalë para kësajë mëndyrë të keqe të ndëjunit. Një rregull e fjeshtë, është që një nxanës nuk duhet të lexojë ase të shkrujë prej një largësie më pak se 30 centimeter. Një rregull e dytë, është që drita duhet të jetë hygjënie, d. m. th. të vijë prej krahit të rrmaktë (për mos me trazue synin hije e pendës), të jetë e mjaftueshme (haj të jetë e natyrëshme, haj artificiale) e në fund mos të vrasin syt (këndej nevoja e abat-jour-ve).

Sy-shakshi - Qe mjerimi i madh . . . fëmija i juej k'është «shakshi»! . . . S'keni pse kerkoni psehin. K'është syt shakshi për mungesë rifrakcionit (përkim rrezeve të dritës), e këjo smundje mund të hiqet, njashtu si mund të pritët a mund të hiqet miopija për të cillen kemi folë. E si për këta është edhe për sy-shakshi, okulisti (mjeku i syvet) k'është për të ju dhanë s'zë (gjislykë) pastafat për ket smundje, të përshtatshme — me këndë se i bëhet mrapa qyshë në voglë — për me ndreqë shtëmbimin e synit. Duhet vëç që fëmija t'ë barin vijueshem s'zat, që mos t'ë hjekin mbas andës së vet ast'uejen (edhe pse në shoqëri nuk duket aq mirë). Për më tepër, sy-shakshija duhet çue të shifët krye s'kohë prej okulistit që k'është për të ia ndrrue numrin e s'zavet mbas gjendjes së pamit.

Të lodhët e syvet. - Lodhin tepër syt fëmija që donë me lexue ndo 'i liber, sidomos rromanxash e tregimesh, tanë për një herë. Me lexue libra nuk është punë e keqe, bile është punë shumë e mirë . . . kurr librat të jenë të mirë. Por gjithëka me masë. Si të mëndohet se, tue lexue 50 rreshta në deqik, bajnë 3000 rreshta n'orë, u duhet pëzave të syvet me b' 3000 lëvizje në një orë, e këta është një mundë që të lodhë kurr të vijohet për një disa orë p' pushue. Prandej mos duroni që fëmija t'ë pëpij librin. Mos e lënë edhe me lexue tue hecë ase në k'arocë, n'auto, në vagon. Edhe cineja nuk i b' mirë, prandej s'është më rrallë (tue mëndue edhe n'andë tjetër se shumë filma nuk janë për moshë të tij). Në fund duhet të s' kujdes për dritë, si dritë diellore si dritë artificiale, që nuk duhet kurr të jetë as tepër e fort as tepër e lightë.

Doktori i shpës

Pronár: GJON UJKA

Drejtuer përgjegjës: CUK SIMONI

Shpija Botuese «CIRKA»

Drejtimit: «CIRKA» Shkoder

= SHTYPUN NË SHTYPSHKROJEN «ORA E SHKODRËS» — SHKODËR =

ZETSKA PLOVIDBA a. d.

SHOQNIJA JUGOSLLAVE E LUNDRIMIT

Njofton se avulloret e saja perkasin të gjitha sqelet e

a) *BALLKANIT* dhe

b) *ADRIATIKUT*

prej Durrësit në

Vlonë - Sarandë

Korfuz - Patras

P i r é

Izmir - Stambollë

SHPEJTI
KONFORT
SHERBIM

Prej Durrësit në

Kotorr - Dubrovnik

Split - Susak

Venedik

Trieshtë

AGJENSINA:

Shkoder - Durrës - Vlonë - Sarandë

Në Tiranë

Libraria "A R G U S,, rruga Mbretneshë GERALDINE"

Perfaqësues të pergjithshem per Shqipëri:

SIMON VLLA DARRAGJATI

BIBLIOTEKA PUBLIKE
"MARIN BARLETTI"
SHKODER (2018)

L. Jak Dukaj te L. R. Vaherdaku

FABRIKE SAPUNIT

E PARFUMIT

VLLAZEN

HOTI

SHKODER

Me instalimin e na'kinerive moderne, Fabrika e jonë, ka nderin me i bëmë të njoftun të ndershmit publik dhe sidomos klientave të vet se, mbas shum mundimesh dhe eksperimentesh, ka muejtë me epikë një tip sapuni, per toalet, nen emnin "LANOLIN", qi, per kah materjali e punimi, asht në gjendje me konkurue jo vetëm sapunet e vendit t' onë — të atyne tipeve qi pretendohet të kenë marrë famë: — per edhe ata të firmave të jashtme më me randsi.

Ky lloj sapuni, i punuem mirë, me një mjeshtri të posaçme edhe të pa imitushme, ka per cilsí tuej ruejtë perherë eren e kandshme, me mbajtë fytyren butë dhe qi i dhanë lëkurës një shkelqim të posaçem.

Jemi më tepër se të sigurë se një provim nga ana e publikut ka me lanë kënaqsinë më të madhe dhe ka me na sigurue klienta të pa masë.

SHITET KUDO I LEE COPA

BIBLIOTEKA PUBLIKE
"MARIN BARLETI"
SHKODER (2018)